

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

Pedagogija

Jovana Bulatović

UTICAJ PEDAGOGA NA ODABIR SREDNJE ŠKOLE UČENIKA

Master rad

Nikšić, 2023.

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

Pedagogija

UTICAJ PEDAGOGA NA ODABIR SREDNJE ŠKOLE UČENIKA

Master rad

Mentor: doc. dr Milica Jelić

Kandidat: Jovana Bulatović

Broj indeksa: 27/22

Nikšić, 2023.

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Jovana Bulatović

Datum i mjesto rođenja: 17. 03. 1993. Podgorica

INFORMACIJE O MAGISTARSKOM RADU

Naziv postdiplomskog studija: Pedagogija

Naslov rada: Uticaj pedagoga na odabir srednje škole učenika

Fakultet na kojem je rad odbranjen: Filozofski fakultet – Nikšić

UDK, OCJENA I ODBRANA MAGISTARSKOG RADA

Datum prijave magistarskog rada:

Datum sjednice Vijeća na kojoj je prihvaćena tema:

Mentor: doc. dr Milica Jelić

Komisija za ocjenu teme i podobnosti magistranda: doc. dr Milica Jelić, Filozofski fakultet-Nikšić, mentor, prof. dr Vučina Zorić, Filozofski fakultet-Nikšić, član, doc. dr Jovana Marojević, Filozofski fakultet-Nikšić, član

Komisija za ocjenu magistarskog rada: doc. dr Milica Jelić, Filozofski fakultet-Nikšić, mentor, prof. dr Vučina Zorić, Filozofski fakultet-Nikšić, član, doc. dr Jovana Marojević, Filozofski fakultet-Nikšić, član

Datum sjednice Vijeća na kojoj je usvojen izvještaj o ocjeni magistarskog rada i formirana komisija za odbranu rada:

Komisija za odbranu rada:

Datum odbrane:

Datum promocije:

Zahvalnica

*Zahvaljujem se svojoj porodici na pružanju podrške u svim etapama izrade master rada,
kao i svojoj mentorki Doc. dr Milici Jelić na davanju stručnih savjeta i sugestija ...*

REZIME

U radu se bavimo uticajem pedagoga na odabir srednje škole učenika. Rad sadrži teorijski i istraživački dio. U teorijskom dijelu rada ukazali smo na osnovne karakteristike profesionalne orijentacije u osnovnoj školi, kao i na ulogu pedagoga u tom procesu.

Istraživanje je realizovano s ciljem da se utvrdi uticaj pedagoga na odabir srednje škole učenika. Uzorak istraživanja sačinjavalo je 50 pedagoga, 50 nastavnika i 50 učenika devetih razreda. Za dobijanje podataka korišćeni su anketni upitnici za pedagoge, nastavnike i učenike, kao i individualni intervju za pedagoge.

Dobijeni rezultati pokazuju da pedagozi imaju pozitivne stavove prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika. Školski pedagozi sprovode program profesionalne orijentacije na način koji učenicima omogućava da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole. Nalazi istraživanja pokazuju da nastavnici imaju afirmativne stavove prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika, kao i da učenici smatraju da pedagozi imaju značajan uticaj na odabir srednje škole.

Na bazi dobijenih rezultata konstatovano je da pedagog ima afirmativan uticaj na odabir srednje škole učenika.

Ključne riječi: odabir srednje škole, pedagozi, učenici, uticaj

APSTRAKT

In this paper, we deal with the influence of pedagogues on students' choice of secondary school. The paper contains a theoretical and research part. In the theoretical part of the work, we pointed out the basic characteristics of professional orientation in elementary school, as well as the role of pedagogues in that process.

The research was carried out with the aim of determining the influence of pedagogues on students' choice of secondary school. The research sample consisted of 50 pedagogues, 50 teachers and 50 ninth-grade students. Questionnaires for pedagogues, teachers and students, as well as an individual interview for pedagogues, were used to obtain data.

The obtained results show that pedagogues have positive attitudes towards their own influence on students' choice of secondary school. School pedagogues implement the professional orientation program in a way that enables students to decide on choosing a secondary school more easily and quickly. Research findings show that teachers have affirmative attitudes towards the influence of pedagogues on students' choice of secondary school, as well as that students believe that pedagogues have a significant influence on the choice of secondary school.

Based on the obtained results, it was concluded that the pedagogue has an affirmative influence on the students' choice of secondary school.

Key words: choosing a secondary school, pedagogues, students, influence

SADRŽAJ

UVOD	9
1. DEFINISANJE POJMA PROFESIONALNE ORIJENTACIJE	11
1.1. Cilj i zadaci profesionalne orijentacije	12
1.2. Profesionalno informisanje, savjetovanje, vođenje i praćenje	13
2. ULOGA PEDAGOGA U PRIMJENI PETOFAZNOG MODELA U PROCESU PROFESIONALNE ORIJENTACIJE UČENIKA	14
2.1. Upoznavanje učenika sa svojim sposobnostima i preferencijama.....	15
2.2. Informacije o zanimanjima.....	15
2.3. Upoznavanje sa tendencijama školovanja.....	16
2.4. Upoznavanje učenika sa zanimanjima	17
2.5. Donošenje odluke o odabiru srednje škole.....	17
2.6. Primjer iz sopstvenog iskustva na programu profesionalne orijentacije.....	18
3. ULOGA PEDAGOGA U PRUŽANJU PODRŠKE UČENICIMA PRILIKOM ODABIRA SREDNJE ŠKOLE.....	19
3.1. Saradnja pedagoga sa drugim činocima u procesu profesionalne orijentacije učenika	20
4. ISTRAŽIVAČKI DIO	22
4.1. Predmet istraživanja.....	22
4.2. Cilj i zadaci istraživanja	22
4.3. Istraživačke hipoteze.....	22
4.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja	23
4.5. Uzorak ispitanika	23
5. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	26
5.1. Demografske karakteristike uzorka	26

4.2. Stavovi pedagoga prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika	30
4.3. Sprovođenje programa profesionalne orijentacije u cilju lakšeg i bržeg odabira srednje škole	35
4.4. Stavovi nastavnika prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika	40
4.5. Stavovi učenika prema uticaju pedagoga na odabir profesije	47
4.6. Diskusija rezultata	57
ZAKLJUČAK.....	58
LITERATURA	60
Prilog 1 - Anketni upitnik za pedagoge.....	63
Prilog 2 – Anketni upitnik za nastavnike	66
Prilog 3 – Anketni upitnik za učenike.....	69
Prilog - Intervju za pedagoge.....	72

UVOD

Profesionalna orijentacija zauzima značajno mjesto u savremenom društvu. Većina mladih je pod uticajem roditelja u izboru profesije kojom žele da se bave, zanemarujući vlastite težnje i vještine (Filatova, 2017). Problem izučavanja profesionalne orijentacije kod adolescenata predstavlja teorijski i praktični interes, jer ima za cilj usmjeravanje mladih ljudi u izboru pravog zanimanja u savremenom društvu.

Vaspitna misija škole uključuje pripremu učenika za samostalno učešće u svijetu rada. Profesionalna orijentacija je proces koji treba započeti rano (Odović, 1997). U tom procesu učenici treba da upoznaju sopstvene snage i interesovanja i donesu, bez stereotipa aktivne odluke o svom daljem putu u obrazovnom sistemu i svijetu rada.

Profesionalne orijentacije su važne utoliko što se odnose na specifične sposobnosti pojedinca. Međutim, prepoznavanje ili identifikovanje interesa i snaga pojedinca smatra se jednim od težih i komplikovanih zadataka sa kojima se suočavaju nastavnici (Ari, Vatansever & Uzun, 2009). Profesionalna orijentacija se stoga smatra jednom od determinanti koja usmjerava lični izbor koji pojedinci čine.

U stručnoj literaturi mogu se pronaći raznovrsne definicije pojma profesionalne orijentacije. Ukratko, profesionalna orijentacija se odnosi na proces informisanja i savjetovanja učenika u cilju kvalitetnog odabira srednje škole (Komnenović, 2016). Program profesionalne orijentacije u školi sprovode pedagog i psiholog. Oni primjenjuju raznovrsne metode i tehnike u funkciji pružanja podrške i pomoći učenicima prilikom odabira srednje škole.

Smatramo da je uloga pedagoga, kao stručnog lica od ključnog značaja kada je riječ o profesionalnoj orijentaciji učenika. Zadatak pedagoga je da pruži objektivne informacije, savjetuje učenike, pomogne im da shodno svojim preferencijama i sposobnostima, na adekvatan način izaberu srednju školu.

Od pedagoga se očekuje aktivan angažman u kontekstu profesionalne orijentacije učenika. Potrebno je da pedagozi vrše kombinaciju raznovrsnih metoda i tehnika, kako bi učenicima olakšali proces profesionalne orijentacije.

U ovom radu razmatra se priroda i suština problema i procesa odabira srednje škole, teorijska osnova profesionalne orijentacije. U tom smislu posebno se analizira uticaj školskog pedagoga kao sredinskog činioca odabira srednje škole, naročito u pogledu podsticanja razvoja i formiranja profesionalnih interesovanja i pružanja savjetodavne pomoći učenicima pri donošenju konačne odluke, kojim putevima da se nepogrešivo kreću tokom kasnijeg srednješkolškog pozivnog obrazovanja.

U istraživačkom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja sprovedenog na uzorku od 150 ispitanika (50 pedagoga, 50 nastavnika i 50 učenika devetog razreda), a u cilju da se identifikuje uticaj pedagoga na odabir srednje škole učenika.

1. DEFINISANJE POJMA PROFESIONALNE ORIJENTACIJE

Profesionalna orijentacija podrazumijeva proces pružanje podrške i pomoći učenicima prilikom odabira budućeg zanimanja (Joksimović, 1987). Ona ima značajnu ulogu u kontekstu razvijanja adekvatnog stava prema učenju i radu. Profesionalna orijentacija učenicima omogućava sa detaljnije upoznaju svoja interesovanja i sposobnosti, te da se analogno tome, opredijele za određenu srednju školu.

U razvijenim zemljama program profesionalne orijentacije se sprovodi prilično detaljno. Stručnjaci najprije upoznaju dispozicije ličnosti učenika, njegove sklonosti, sposobnosti, potrebe, pa mu tek onda predlažu određena zanimanja (Sobota, 2011). Dakle, cilj profesionalne orijentacije nije pokušaj nametanja svog mišljenja učenicima, već stvaranje mogućnosti da učenici samostalno donose odluke. Često se dešava da učenici ne poznaju dovoljno svoje sposobnosti, da im interesovanja variraju, pa donose pogrešne odluke. Samo stručnjaci koji dobro upoznaju učenika, mogu mu predložiti koja zanimanja odgovaraju sposobnostima učenika.

Profesionalna orijentacija u osnovnoj školi obuhvata profesionalno savjetovanje i profesionalno informisanje. Da bi škola udovoljila ovim zahtjevima, neophodno je praćenje i upoznavanje ličnosti učenika, njihovih sposobnosti, sklonosti, interesovanja i stavova. Prema tome, program profesionalne orijentacije može da sadrži sljedeća problemska područja:

- upoznavanje učenika sa raznim vrstama zanimanja;
- ispitivanje profesionalnih interesovanja učenika;
- savjetovanje pri izboru zanimanja;
- saradnja sa roditeljima učenika itd. (Perdik et al., 2013).

Programom profesionalne orijentacije razrađuje se svako od ovih problemski područja, utvrđuju konkretni zadaci sa dinamikom i nosiocima realizacije pojedinih programskih zadataka. On treba da obuhvati učenike devetih razreda. Profesionalna orijentacija je trajna, a ne privremena obaveza. Bazira se na stalnom psiho-pedagoškom praćenju razvoja ličnosti, ispitivanju i utvrđivanju specijalnih sposobnosti učenika.

1.1. Cilj i zadaci profesionalne orijentacije

Primarna svrha profesionalne orijentacije podrazumijeva pružanje potpore učenicima da se analogno svojim preferencijama samostalno odluče koju srednju školu će pohađati. Konkretno, ciljevi profesionalne orijentacije su sljedeći:

- podsticanje učenika da budu objektivni prilikom procjene svojih sposobnosti, interesovanja i preferencija;
- pripremiti učenike da ispoljavaju fleksibilnost u pogledu adaptacije na promjene sredine (Joksimović, 1987).

Dakle, ključna svrha profesionalne orijentacije podrazumijeva opservaciju i podsticanje profesionalnog razvoja u sklopu cjelovitog razvoja učenika.

Primarni zadaci profesionalne orijentacije jesu:

- utvrditi koja su interesovanja učenika;
- pomoći učeniku da postane svjestan svojih osobina i sposobnosti;
- stvaranje radnih radnika kod učenika;
- motivisati učenike da razmišljaju o djelatnostima koje su predmet njihovih interesovanja;
- podsticanje učenike da samostalno donose odluke vezane za odabir srednje škole;
- pomoći učenici da uspostave korelaciju između akademskog uspjeha i zahtjeva određene srednje škole koju žele da upišu;
- pružiti podršku roditeljima učenika u procesu podsticanja učenika na samostalno donošenje odluka;
- informisanje i savjetovanje učenika;
- kontinuirana saradnja sa srednjim školama i ostalim akterima koji se bave profesionalnom orijentacijom učenika itd. (Joksimović, 1987).

Svi navedeni zadaci mogu se uspješno realizovati u osnovnoj školi.

1.2. Profesionalno informisanje, savjetovanje, vođenje i praćenje

Evidentno je profesionalna orijentacija podrazumijeva više aktivnosti. Pojedini autori smatraju da je informisanje najznačajnija aktivnost u ovom procesu (Jelavić, 1976). Profesionalno informisanje ima za cilj da učenike upozna sa specifičnostima pojedinih zanimanja, o poteškoćama koje se mogu javiti u okviru tih zanimanja, kao i prednostima istih. Pojedini autori (Marušić, 1990) smatraju da putem profesionalnog informisanja nastavnici detaljno upoznaju učenike i roditelje sa mogućnostima koje pružaju određene srednje škole. Sam proces profesionalnog informisanja moguće je realizovati na dva načina (Ćurić i Ključić, 2014). Prvi način jeste da se tema profesionalne orijentacije integriše u većinu nastavnih predmeta. Drugi način je da se učenici putem anketnih upitnika, prezentacija i sličnih načina, informišu o karakteristikama srednjih škola.

Učenici se o budućem zanimanju mogu informisati na raznovrsne načine. Za učenike se mogu organizovati grupne radionice ili individualni razgovori. Tokom grupnih ili individualnih razgovora, učenike treba podsticati da pronalaze još više informacija o zanimanjima koja su predmet njihovih interesovanja.

Sastavni dio svake profesionalne orijentacije je savjetovanje. Putem savjetovanja učenici se podstiču da realno sagledaju svoje sposobnosti, snage, ali i slabosti (Kaurinović, Perin i Santini, 2014). Dakle, učeniku se mora pomoći da postane svjestan svojih mogućnosti, kako bi lakše izabrao određeno zanimanje. Preporučuje se da se savjetovanje sprovodi individualno, kako bi učenik osjetio da su njegove sposobnosti, mišljenje i želje značajni.

Pod profesionalnim vođenjem i praćenjem podrazumijeva se proces pružanja pomoći i podrške učenicima da shodno svojim sposobnostima i potrebama izvrše adekvatan odabir srednje škole. Proces vođenja je značajno primjenjivati sa svim učenicima, a posebno sa onima koji imaju određenih poteškoća u pogledu odabira srednje škole ili onima koji su neodlučni.

2. ULOGA PEDAGOGA U PRIMJENI PETOFAZNOG MODELA U PROCESU PROFESIONALNE ORIJENTACIJE UČENIKA

Jedan od zadataka pedagoga jeste da sprovodi profesionalnu orijentaciju u školi. Pedagog u procesu profesionalne orijentacije ostvaruje sljedeće zadatke:

- organizuje aktivnosti u okviru profesionalne orijentacije;
- savjetuje i informiše učenike;
- participira u kreiranju programa;
- ostvaruje kontinuiranu saradnju sa akterima koji se bave profesionalnom orijentacijom;
- ispituje interesovanja učenika primjenom anketnog upitnika (Trnavac, 1996).

Prilikom planiranja aktivnosti za profesionalnu orijentaciju pedagog se oslanja na neposredno okruženje učenika, medije (štampane, elektronske), power point ili video prezentacije, posjete srednjim školama itd. (Joksimović i Joksimović, 2007).

Profesionalna orijentacija se može sprovesti kroz redovni vaspitno-obrazovni proces, kao i kroz aktivnosti koje pedagog organizuje. Treba imati na umu činjenicu da se u pojedinim školama na adekvatan način sprovodi program profesionalne orijentacije, dok se u nekim školama isti taj program improvizuje. Pojedini pedagozi i nastavnici pažljivo sprovode program profesionalne orijentacije i važno im je kako će se učenici dalje obrazovati.

U stručnoj literaturi (Joksimović i Joksimović, 2007) nalazimo petofazni model koji je efikasan kada je u pitanju sprovođenje profesionalne orijentacije učenika. Ovaj model sadrži pet etapa i to:

- upoznavanje učenika sa svojim sposobnostima i preferencijama;
- dobijanje informacija o određenoj srednjoj školi ili zanimanju;
- upoznavanje sa tendencijama školovanja;
- organizovati posjete školama kako bi se učenicima upoznali sa zanimanjima i
- pomoći učeniku da samostalno donese odluku.

2.1. Upoznavanje učenika sa svojim sposobnostima i preferencijama

Učenicima treba pomoći da upoznaju sebe, odnosno da preispitaju svoja interesovanja i preferencije. Takođe, učenicima treba pomoći da uoče svoje kako slabe strane, tako i svoje sposobnosti. U navedenom procesu od krucijalnog značaja je da učenik tokom nastavnog procesa razvije odlučnost, upornost, dosljednost, odnosno svoj identitet (Joksimović, 1987). U tabeli 1 dat je primjer organizacije odabira zanimanja.

Tabela 1 – *Izbor zanimanja – upoznavanje svojih sposobnosti i preferencija*

Naziv radionica	Cilj radionice	Oblici rada	Didaktički materijal	Realizatori aktivnosti
Samoprocjenjivanje	Podstaci učenike da uoče svoje dobre strane i svoje slabije strane.	Grupni oblik rada	Listovi, bojice	Pedagog Nastavnik
Mišljenje drugih o meni ...	Podsticati učenike da shvate da se mišljenja mogu međusobno razlikovati.	Grupni oblik rada	Listovi, flomaster	Pedagog Nastavnik
Zanimanje o kojem maštam...	Učenici svoje želje i ambicije upoređuju sa svojim vršnjacima.	Grupni oblik rada	Listovi, bojice	Pedagog Nastavnik

Izvor: Profesionalna orijentacije pet koraka do odluke o školi zanimanju, priručnik za trenere, dostupno na: <https://docplayer.org/59455927-Profesionalna-orijentacija-pet-koraka-do-odluke-o-skoli-i-zanimanju-prirucnik-za-trenere.html>

2.2. Informacije o zanimanjima

Učenici se mogu na raznovrsne načine upoznati sa zanimanja. Najčešće se učenici informišu od:

- svojih roditelja, braće i sestara;
- rodbine i poznanika;
- odjeljenjskih starješina i drugih nastavnika;
- pedagoga i psihologa;

- vršnjaka;
- štampanih medija;
- elektronskih medija;
- knjiga, kataloga, brošura itd. (Joksimović i Joksimović, 2007).

Cilj informisanja jeste da se učenici nauče kako da nose sa velikim brojem informacija o tendencijama školovanja, te izaberu željenu srednju školu, odnosno zanimanje.

2.3. Upoznavanje sa tendencijama školovanja

U ovoj etapi učenici imaju mogućnost da se upoznaju sa tendencijama školovanja. U tabeli 2 prikazali smo primjere organizacije druge i treće etape izbora zanimanja.

Tabela 2 – *Primjer organizacije druge i treće etape izbora zanimanja*

Naziv radionica	Cilj radionice	Oblici rada	Didaktički materijali	Realizatori aktivnosti
Svrha obrazovanja	Učenici reflektuju vlastite izbore	Grupni oblik rada	Upitnici, kartice	Pedagog Nastavnik
Povezujem sa ...	Susret sa terminima i raznovrsnih zanimanja	Grupni oblik rada	Set upitnika	Pedagog Nastavnik
Umijeće izražavanja	Učenici opisuju karakteristike pojedinih zanimanja	Grupni oblik rada	Papir, flomasteri	Pedagog Nastavnik
Putevi obrazovanja	Učenici povezuju svoje sposobnosti sa zahtjevima određenog zanimanja	Grupni oblik rada	Papir, olovke, flomasteri,	Pedagog Nastavnik
Moje buduće zanimanje	Učenici postaju svjesni zašto su se odlučili za određeno zanimanje	Grupni oblik rada	Olovke, papir, digitalna tehnologija	Pedagog Nastavnik

Izvor: Profesionalna orijentacije pet koraka do odluke o školi zanimanju, priručnik za trenere, dostupno na: <https://docplayer.org/59455927-Profesionalna-orijentacija-pet-koraka-do-odluke-o-skoli-i-zanimanju-prirucnik-za-trenere.html>

Navedeni model pedagog i nastavnik organizuju kroz timski rad i pružaju informacije učenicima o zanimanjima.

2.4. Upoznavanje učenika sa zanimanjima

Prilikom odabira zanimanja neophodno je:

- obaviti razgovore sa ekspertima o određenom zanimanju, te na taj način dobiti informacije;
- organizovati posjete određenim preduzećima s ciljem da se uvidi na koji način se izvršava neki posao;
- komunicirati sa učenicima koji idu u određenu srednju školu, te tako dobiti informacije o karakteristikama škole;
- kroz komunikaciju sa nastavnicima srednjih škola dobiti informacije o školskom kurikulumu;
- organizovati posjete srednjim školama;
- organizovati posjetu Zavodu za zapošljavanje i na taj način dobiti više informacija o aktuelnim zanimanjima itd. (Joksimović i Joksimović, 2007).

Sve navedeno je od ključnog značaja prilikom odabira srednje škole.

2.5. Donošenje odluke o odabiru srednje škole

Učenicima je kroz program profesionalne orijentacije potrebno pomoći da se samostalno odluče za željenu srednju školu. Važno je se učenicima ukaže na značaj i mogućnosti izbora određenog zanimanja. Ne manje važno je omogućiti učenicima da samostalno donesu odluku. Dakle, kod učenika se mora razviti sposobnost samostalnog donošenja odluka. Nije poželjno da nastavnik, roditelj ili pedagog nameću svoje stavove. Učenicima je potrebna pomoć i podrška u odabiru srednje škole, a ta pomoć se ostaruje kroz proces savjetovanja, informisanja, vođenja i

praćenja. Odluka koju učenik donese treba da bude usklađena sa njegovim individualnim sposobnostima, preferencijama i interesovanjima.

2.6. Primjer iz sopstvenog iskustva na programu profesionalne orijentacije

Prve kontakte sa učenicima devetog razreda kada je riječ o profesionalnoj orijentaciji treba ostvariti u mjesecu oktobru. Navedena faza ima sljedeće ciljeve:

- motivisati učenike da zamisle koja srednja škola bi bila dobar izbor za njih;
- ponuditi učenicima objektivne informacije o karakteristikama određenih zanimanja;
- težiti da odluku o odabiru srednje škole donose učenici.

U novembru i decembru mjesecu sprovode se konkretnije pripreme, kao što su:

- utvrđivanje želja, planova i ambicija učenika;
- detaljno upoznavanje učenika sa specifičnostima školskih kurikuluma za izvjesne oblasti;
- pružiti učenicima dovoljno informacija o srednjim školama koje se nalaze u neposrednom okruženju.

Posebno je zanimljivo organizacija izložbi zanimanja i posjete privrednim i drugim organizacijama. Takođe, interesantne su posjete srednjim školama u cilju dobijanja detaljnih informacija. Sve navedeno u velikoj mjeri je omogućilo da naša teorijska znanja o programu profesionalne orijentacije budu primjenjiva u praksi.

3. ULOGA PEDAGOGA U PRUŽANJU PODRŠKE UČENICIMA PRILIKOM ODABIRA SREDNJE ŠKOLE

Pedagog, kao stručno lice, obavlja više zadataka u vaspitno-obrazovnoj ustanovi. On aktivno participira u svim djelovima vaspitno-obrazovnog procesa, vrši evaluaciju, vodi evidenciju o profesionalnom razvoju nastavnika, pruža podršku učenicima i dr. (Ledić, Staničić i Turk, 2013). Značajno je da pedagog kreira profesionalni identitet (Hebib, 2004; Knežević-Florić, Zuković, Ninković, 2015; Ninković, 2017) kod učenika koji pohađaju deveti razred, te da ima refleksivan odnos prema obavljanju svog posla (Hebib, 2014; Polović, 1996).

Primarni cilj profesionalne orijentacije jeste usmjeravanje učenika na ona zanimanja koja su usklađena sa njihovim sposobnostima i interesovanjima. Pedagog pruža podršku učeniku i daje informacije o određenim zanimanjima (Peljto Kuč, 2021). Značajno je da se prije upisa srednje škole organizuju roditeljski sastanci, kako bi se i sami roditeljima upoznali sa specifičnostima određenja srednje škole (Ferk, 2022).

Timovi za profesionalnu orijentaciju u osnovnim školama ima za cilj da kod učenika razviju znanja i vještine koje su im potrebne u rješavanju problemskih situacijama iz svakodnevnog života. Kakva znanja i vještine će učenici razviti na programima profesionalne orijentacije u velikoj mjeri zavisi od metoda i tehnika koje primjenjuju nastavnici i pedagoško-psihološka služba. Sa učenicima se često organizuju radionice kroz koje učenici razvijaju sigurnost u sebe, odlučnost, spremnost za timski rad (GIZ BOSS Projektna kancelarija „Profesionalna orijentacija“, 2012). Smatra se da su dodatna i dopunska nastavna veoma pogodna za realizaciju nastavnih sadržaja koji se odnose na profesionalnu orijentaciju (Jelić i Zorić, 2015).

Potrebno je da pedagozi budu visoko angažovani i inovatni, te da znatno veću pažnju posvete savjetodavnom radu sa učenicima (Vračar, Jović i Stojanović, 2021). Evidentno je da pedagozi mogu na profesionalan način savjetovati učenike, odnosno usmjeriti ih da se shodno sposobnostima odluče za određeno zanimanje (Krnjanja, 2019). Dakle, zadaci pedagoga jesu da informiše, savjetuje, vodi i prati proces profesionalne orijentacije (Petani, Iveljić, Sikirić, 2020).

Od pedagoga očekujemo da na efikasan način usmjerava učenike, primjenjuju kako teorijska, tako i praktična znanja.

Rezultati pojedinih istraživanja pokazuju da relativno mali broj učenika traži stručnu pomoć od pedagoga (Rafajac, 2019). Smatramo da bi učenici više trebali da traže savjete od pedagoga. Naime, pedagog može na efikasan način informisati i savjetovati učenike (Jelić, 2014). Značajno je da pedagog ostvaruje saradnju sa nastavnicima, kako bi proces profesionalne orijentacije tekao adekvatno.

Potrebno je izvršiti procjenu o faktorima koji utiču na odabir srednje škole, identifikovati ulogu škole u prevenciji nepravilnih izbora, primijeniti odgovarajuće instrumente u kontekstu procjene učenika (Zavod za školstvo Crne Gore, 2022). Dakle, uloga pedagoga je od suštinskog značaja u procesu profesionalne orijentacije učenika.

3.1. Saradnja pedagoga sa drugim činocima u procesu profesionalne orijentacije učenika

Zadatak pedagoga je nastavnike detaljno upoznati sa ciljevima profesionalne orijentacije. Pedagog uz podršku i pomoć nastavnika treba da osmisli program profesionalne orijentacije. Ipak, treba naglasiti da će pedagog najprisniju saradnju imati sa razrednim starješinama učenika devetog razreda. Pedagog treba razredne starješine detaljno da upoznati sa karakteristikama rada koje prvenstveno zavise od uzrasta učenika.

Nastavnici i pedagozi imaju značajnu ulogu u profesionalnom vođenju i praćenju. Ovaj proces treba da bude baziran na demokratskim načelima, razgovoru, uvažavanju mišljenja i ambicija učenika, te na toleranciji razlika koje se javljaju tokom komunikacije.

Pedagozi upoznaju roditelje sa principima profesionalne orijentacije. Zato se organizuju roditeljski sastanci, na kojima se razgovara o karakteristikama srednjih škola. Pedagozi pomažu roditeljima da upoznaju bolje interesovanja svoje djece (Ivanović, Rajić i Stojanović, 2012). Ukazuju im na važnost osluškivanja dječjih želja, potreba i mogućnosti, kao i neadekvatnost nametanja svojih stavova. Pedagozi od roditelja mogu dobiti vrijedne informacije koje će im

pomoći da usmjere učenika.

Prilikom ostvarivanja saradnje sa roditeljima, pedagozi mogu organizovati grupne razgovore, predavanja, ali i individualne konsultacije. Posebno je važno da pedagozi saslušaju mišljenje roditelja svakog učenika. Roditelji najbolje poznaju osobine svoje djece, pa su informacije roditelja uvijek dobrodošle.

Pedagog ostvaruje saradnju sa Zavodom za zapošljavanje. Od navedene ustanove pedagog može takođe dobiti vrijedne informacije koje će mu olakšati sprovođenje procesa profesionalne orijentacije učenika.

Često se dešava da roditelji nameću svoje stavove djeci u odabiru srednje škole. Pojedini roditelji žele da se njihova djeca bave istim poslom kao i oni. Drugi roditelji žele da se njihova djeca bave poslom koji oni nijesu ostvarili u mladosti. Ponekad su ambicije roditelja zaista previsoke, bez obzira da li su djeca zainteresovana (Joksimović i Joksimović, 2007). Postoje i oni roditelji koji ne žele da se njihova djeca bave istim poslom kao oni, jer nijesu zadovoljni istim.

4. ISTRAŽIVAČKI DIO

4.1. Predmet istraživanja

Poslije završetka osnovne škole učenici treba da donesu značajnu odluku koja u bitnoj mjeri određuje njihov budući život. Osnovne škole u saradnji sa roditeljima, institucijama koje se bave profesionalnom orijentacijom treba da pruže pomoć i podršku učeniku u cilju adekvatnog odabira srednje škole. Kao što je već apostrofirano, ključnu ulogu sprovođenju procesa profesionalne orijentacije u osnovnim školama imaju pedagozi. Zato nam je namjera da utvrdimo kakav je uticaj, odnosno doprinos pedagoga u odabiru srednje škole.

Predmet ovog istraživanja predstavlja sagledavanje i procjenjivanje uticaja pedagoga na odabir srednje škole učenika.

4.2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj istraživanja: Utvrditi uticaj pedagoga na odabir srednje škole učenika.

U skladu sa ovako određenim ciljem istraživanja definisani su i zadaci:

- Utvrditi stavove pedagoga prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika.
- Utvrditi na koje načine školski pedagozi sprovode profesionalnu orijentaciju učenika u osnovnim školama.
- Utvrditi stavove nastavnika prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika.
- Utvrditi stavove učenika devetog razreda prema uticaju školskog pedagoga na odabir srednje škole.

4.3. Istraživačke hipoteze

U skladu sa ciljem istraživanja, glavna hipoteza glasi:

- Pretpostavlja se da pedagog ima afirmativan uticaj na odabir srednje škole učenika.

Shodno istraživačkim zadacima, sporedne hipoteze su:

- Pretpostavlja se da pedagozi imaju pozitivne stavove prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika.
- Pretpostavlja se da školski pedagozi sprovode program profesionalne orijentacije na način koji učenicima omogućava da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole.
- Pretpostavlja se da nastavnici imaju afirmativne stavove prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika.
- Pretpostavlja se da učenici smatraju da pedagozi imaju značajan uticaj na odabir srednje škole.

4.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Deskriptivnu metodu primijenit ćemo u proučavanju pedagoške prakse, te pokušati utvrditi ulogu školskog pedagoga u realizaciji programa profesionalne orijentacije u osnovnoj školi. Primjena ove metode podrazumijevala je organizaciju anketiranja kao najprihvatljivije tehnike i izradu anketnog upitnika kao instrumenta. Anketni upitnici (za pedagoge, odjeljske starješine i učenike) su posebno konstruisani za potrebe ovog istraživanja i sastoje se od pitanja zatvorenog tipa (u kojima dominiraju odgovori višestrukog izbora) i otvorenog tipa (gdje se traže odgovori i mišljenja ispitanika). Dobijeni rezultati biće iskazani kombinacijom kvantitativne i kvalitativne analize.

Metod polustrukturiranog intervjua koristit ćemo da bi dobili podatke koji će se obrađivati na temelju postavljenih zadataka istraživanja. Ovom metodom doći će se do detaljnijih informacija o ulozi pedagoga u ostvarivanju programa profesionalne orijentacije jer se prethodna istraživanja uglavnom zasnivaju na mišljenju učenika.

4.5. Uzorak ispitanika

Istraživanje je realizovano na uzorku od 50 pedagoga, 50 učenika i 50 nastavnika.

Tabela 3: Uzorak ispitanika - pedagozi

Opština	Naziv škole	Broj pedagoga
Podgorica	OŠ „Oktoih”	1
Podgorica	OŠ „Savo Pejanović”	1
Podgorica	OŠ „Marko Miljanov”	1
Podgorica	OŠ „Novka Ubović”	1
Podgorica	OŠ „Maksim Gorki”	1
Podgorica	OŠ „21. Maj”	1
Podgorica	OŠ „Pavle Rovinski”	1
Podgorica	OŠ „Sutjeska”	1
Podgorica	OŠ „Vuk Karadžić”	1
Nikšić	OŠ „Mileva Lajović-Lalatović”	1
Nikšić	OŠ „Luka Simonović”	1
Nikšić	OŠ „Olga Golović”	1
Nikšić	OŠ „Milija Nikčević”	1
Nikšić	OŠ „Ratko Žarić”	1
Nikšić	OŠ „Radoje Čizmović”	1
Nikšić	OŠ „Braća Ribar”	1
Nikšić	OŠ „Ivan Vušović”	1
Nikšić	OŠ „Jovan Dragnić”	1
Kotor	OŠ „Njegoš”	1
Kotor	OŠ „Savo Ilić”	1
Kotor	OŠ „Nikola Đurković”	1
Kotor	OŠ „Ivo Visin”	1
Tivat	OŠ „Drago Milović”	1
Risan	OŠ „Veljko Drobnjaković”	1
Bar	OŠ „Anto Đedović”	1
Bijelo Polje	OŠ „Dušan Korać”	1
Bijelo Polje	OŠ „Marko Miljanov”	1
Bijelo Polje	OŠ „Risto Ratković”	1
Pljevlja	OŠ „Ristan Pavlović”	1
Pljevlja	OŠ „Boško Buha”	1
Pljevlja	OŠ „Dušan Ivoić”	1
Pljevlja	OŠ „Maturge”	1
Pljevlja	OŠ „Vladimir Rolović”	1
Pljevlja	OŠ „Mihailo Žugić”	1
Pljevlja	OŠ „Mile Peruničić”	1
Pljevlja	OŠ „Radoje Kontić”	1
Pljevlja	OŠ „Živko Žuver”	1
Berane	OŠ „Vukašin Radunović”	1
Berane	OŠ „Radomir Mitrović”	1
Rožaje	OŠ „Bukovica”	1
Rožaje	OŠ „Donja Lovnica”	1
Rožaje	OŠ „Miroslav Đurović”	1
Rožaje	OŠ „Milun Ivanović”	1
Rožaje	OŠ „Bać”	1
Rožaje	OŠ „Mustafa Pećanin”	1
Kolašin	OŠ „Dr Radoslav Jagoš Vešović”	1
Kolašin	OŠ „Međuriječje”	1
Kolašin	OŠ „Vojin Čepić”	1
Kolašin	OŠ „Risto Manojlović”	1
Ulcinj	OŠ „Maršal Tito”	1
Ukupno	50	50

Tabela 4: Uzorak ispitanika - nastavnici

Opština	Naziv škole	Broj nastavnika
Nikšić	OŠ „Ratko Žarić”	7
Nikšić	OŠ „Luka Simonović”	15
Podgorica	OŠ „Sutjeska“	16
Tivat	OŠ „Drago Milović“	12
Ukupno	4	50

Tabela 5: Uzorak ispitanika – učenici

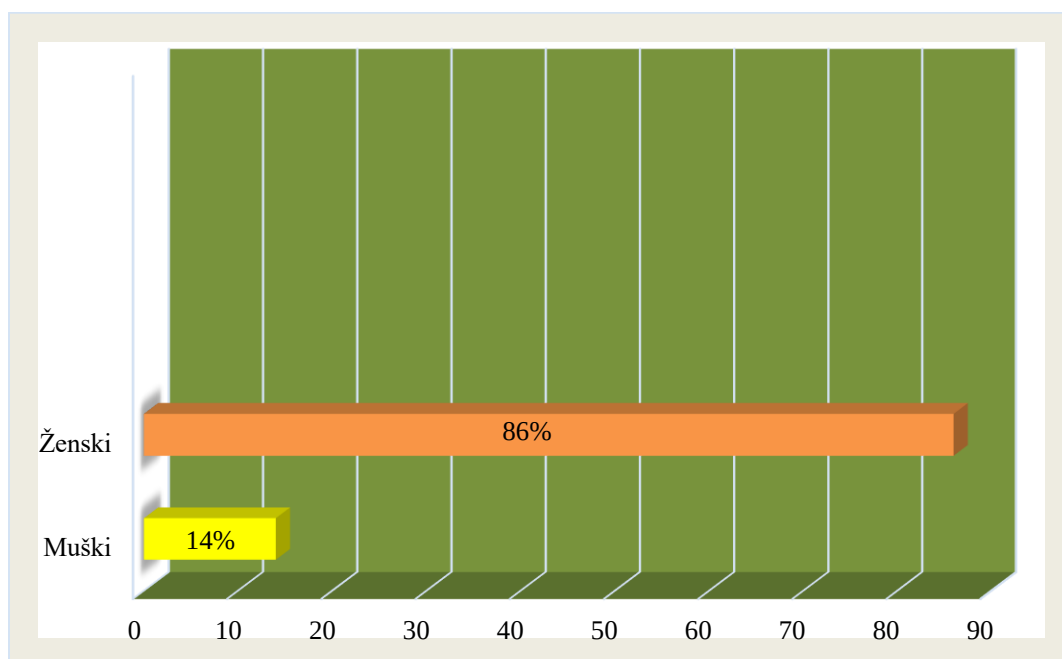
Opština	Naziv škole	Broj učenika
Nikšić	OŠ „Ratko Žarić”	22
Tivat	OŠ „Drago Milović“	28
Ukupno	2	50

5. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

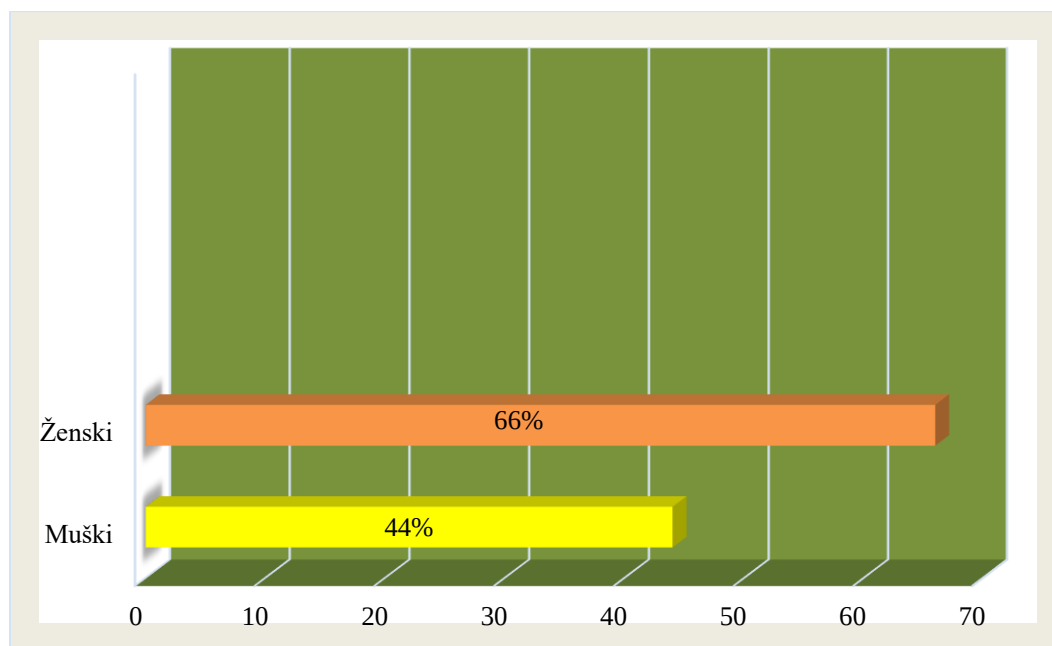
U ovom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja. Najprije ćemo predstaviti demografske karakteristike uzorka, a zatim prikazujemo rezultate dobijene anketiranjem i intervjuisanjem pedagoga. Nakon toga predstavljamo rezultate dobijene anketiranjem nastavnika i učenika.

5.1. Demografske karakteristike uzorka

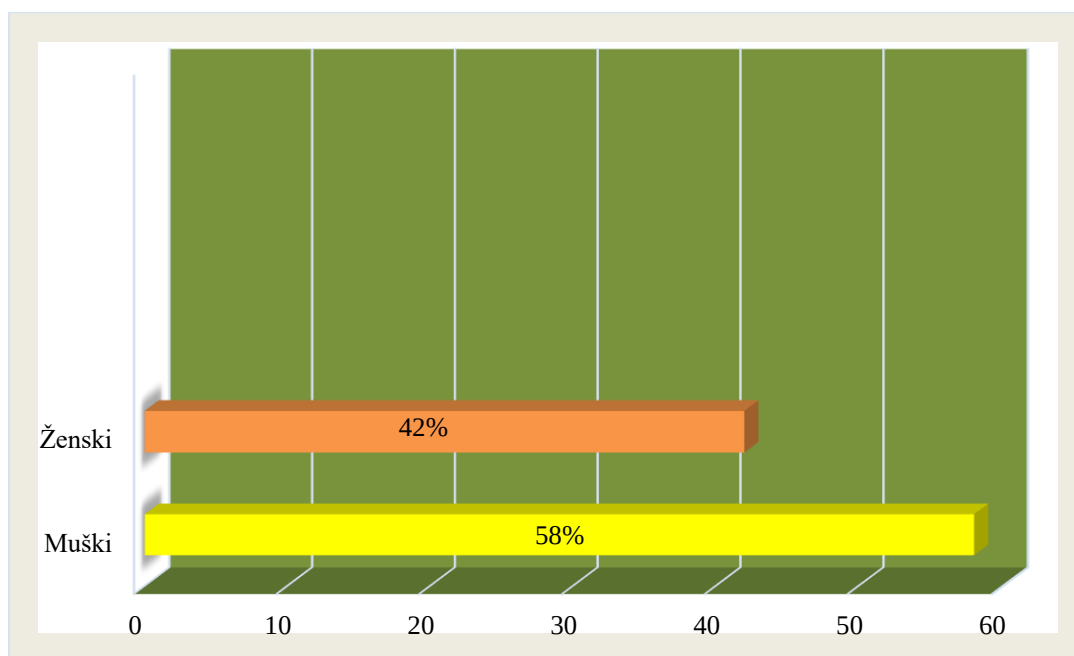
Histogram 1 – Polna struktura uzorka pedagoga

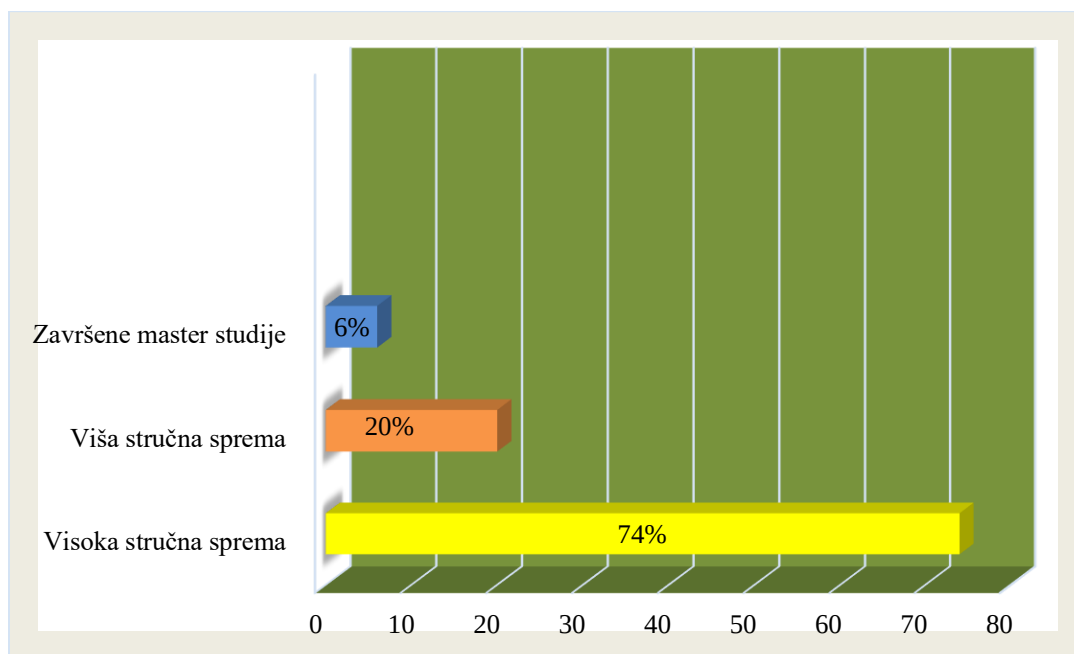
Histogram 2 – Polna struktura nastavnika

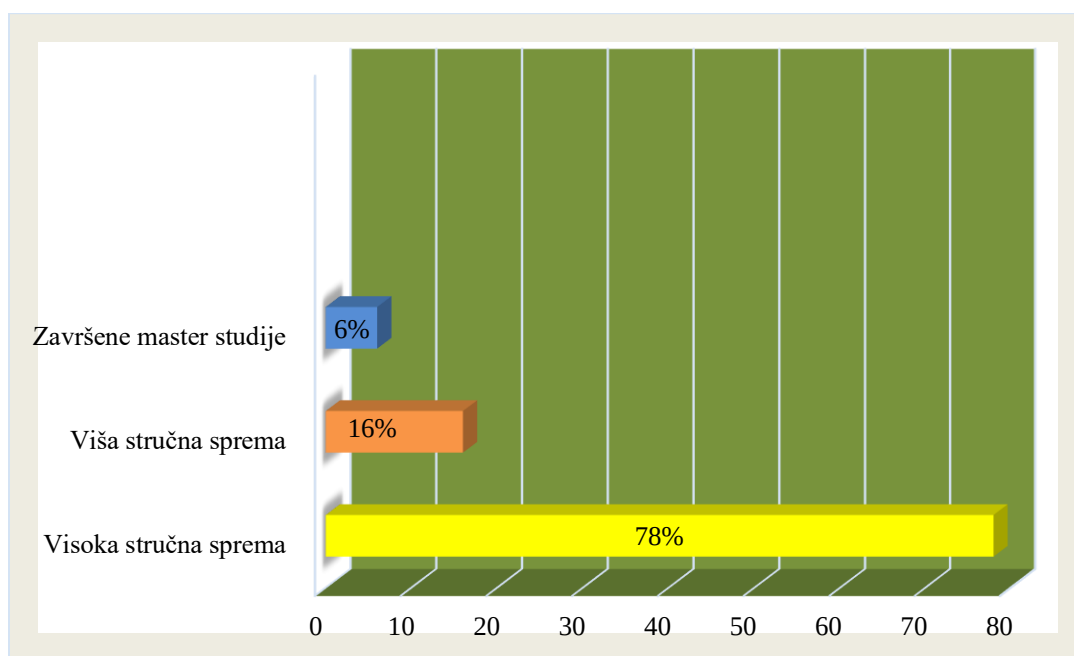
Histogram 3 – Polna struktura učenika

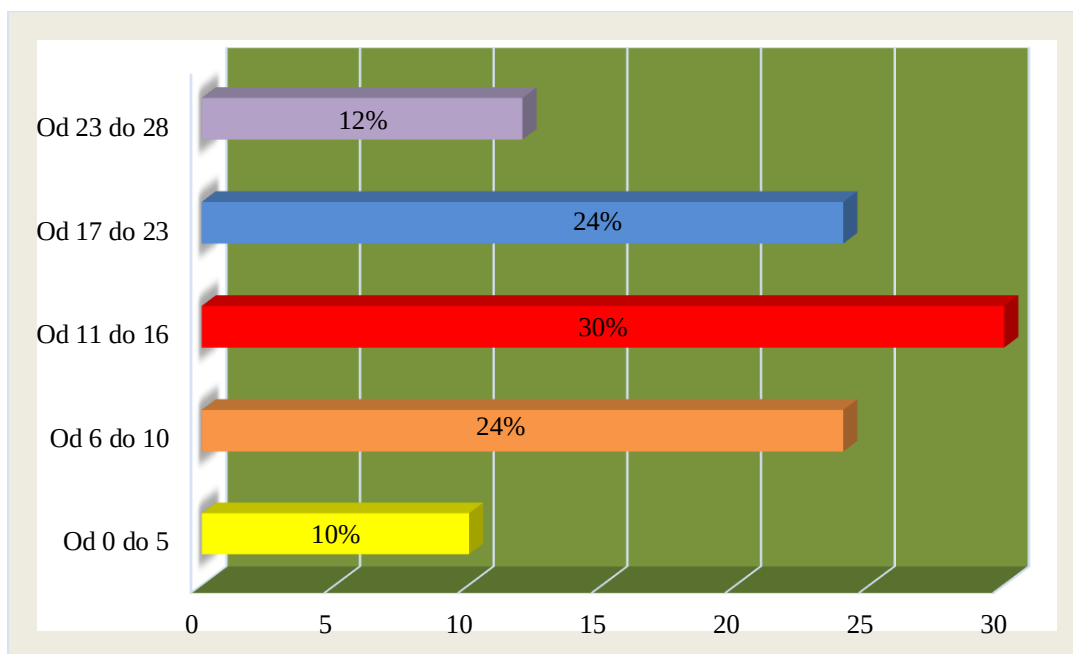
Histogram 4 – Stručna sprema pedagoga

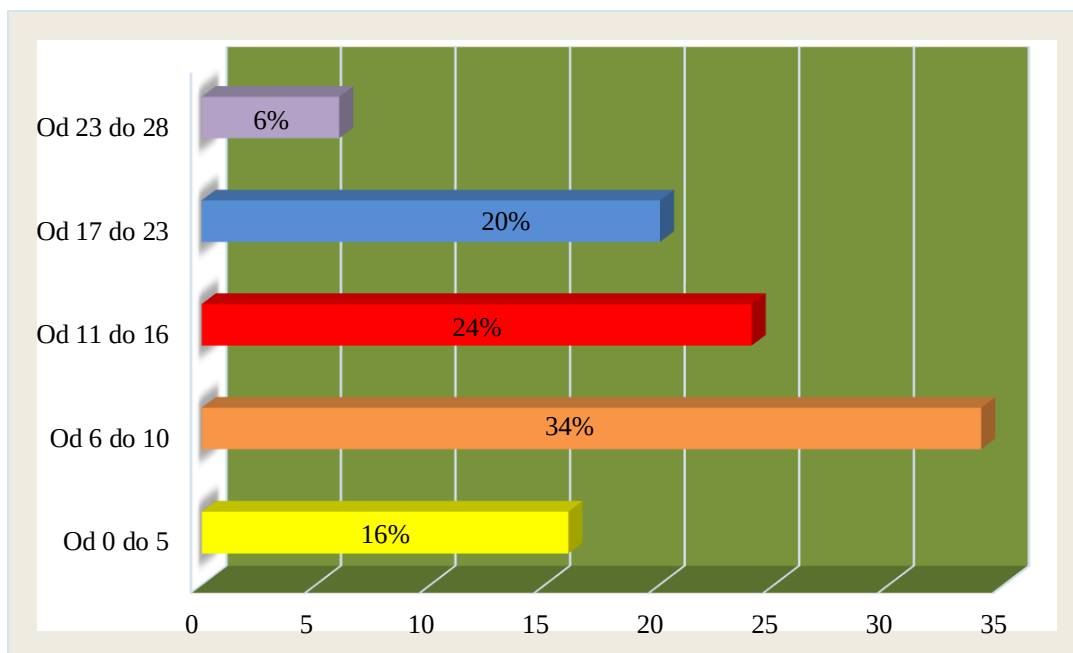
Histogram 5 – Stručna sprema nastavnika

Histogram 6 – Godine radnog staža pedagoga

Histogram 7 – Godine radnog staža nastavnika

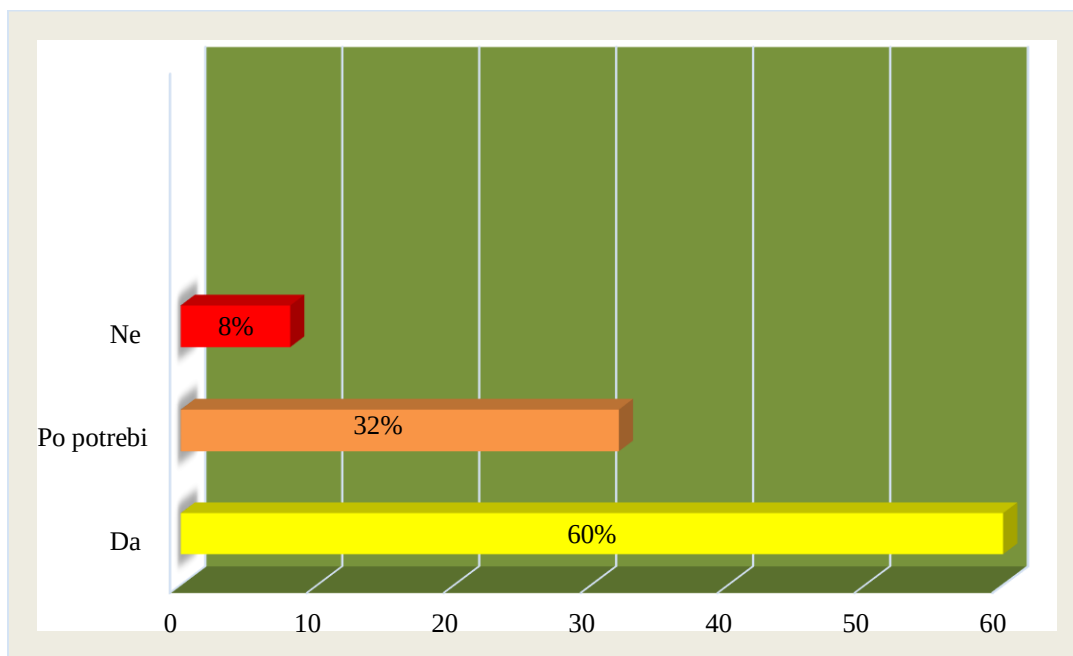
Na osnovu dobijenih rezultata može se tvrditi da je u naše istraživanje uključeno 86% pedagoga ženskog, a 14% pedagoga muškog pola. U istraživanje je uključeno 66% nastavnika ženskog pola, a 44% nastavnika muškog pola. Kada su u pitanju učenici, uključeno je 42% učenika ženskog pola, a 58% učenika muškog pola. Najveći procenat anketiranih pedagoga (74%) ima visoku stručnu spremu. Ukupno 78% nastavnika ima završen fakultet, odnosno visoku stručnu spremu.

Najveći procenat pedagoga (30%) ima od 11 do 16 godina radnog staža, dok najveći procenat nastavnika (34%) ima od 6 do 10 godina radnog staža. Godine radnog staža ispitanika utiču na stavove, mišljenja, kao i ukupan angažman u radu.

4.2. Stavovi pedagoga prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika

Prva sporedna hipoteza glasi: Pretpostavlja se da pedagozi imaju pozitivne stavove prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika. Ovu hipotezu smo provjerili pomoću četvrtog, petog, šestog i sedmog pitanja iz anketnog upitnika i pitanjima iz individualnog intervjua.

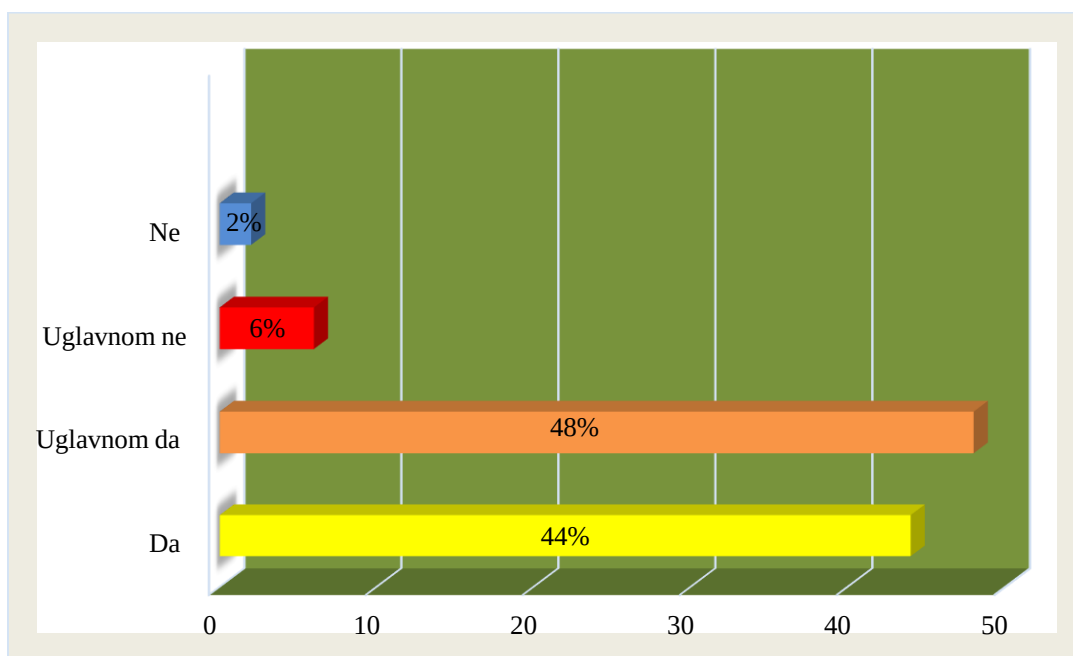
Histogram 8 – Realizacija radionica iz domena profesionalne orijentacije

U histogramu 8 prikazano je da 60% pedagoga realizuje radionice iz domena profesionalne orijentacije. Ukupno 32% pedagoga po potrebi realizuje navedene radionice. Svega 8% pedagoga ne realizuje radionice iz oblasti profesionalne orijentacije.

Na osnovu dobijenih podataka procjenjuje se da pedagozi značajnu pažnju posvećuju profesionalnoj orijentaciji učenika. Smatramo da ovakvi rezultati pokazuju da učenici imaju mnošto prilika da se kroz radionice detaljno upoznaju sa budućim zanimanjem.

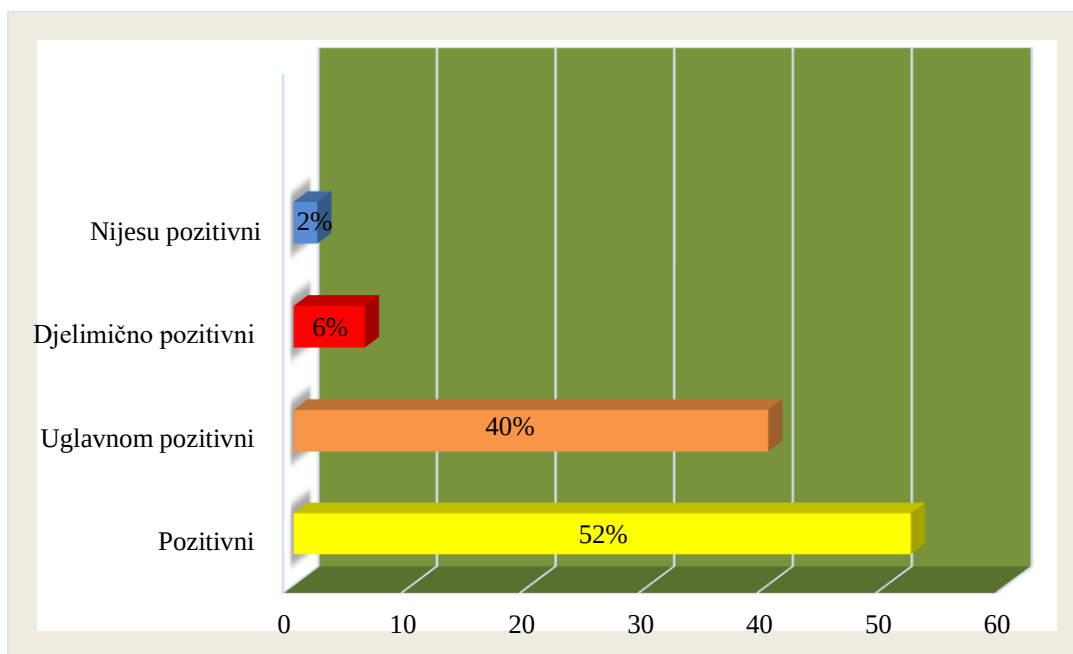
Histogram 9 – Stavovi pedagoga prema vlastitom uticaju na profesionalnu orijentaciju učenika

Rezultati u histogramu 9 pokazuju da 44% pedagoga smatra da imaju uticaj na profesionalnu orijentaciju učenika. Sa navedenim se uglavnom složilo 48% pedagoga. Pojedini pedagozi ne smatraju da imaju značajan uticaj na profesionalnu orijentaciju učenika.

Dobijene rezultate možemo povezati sa činjenicom da su pedagozi intenzivno angažovani u procesu pružanja pomoći i podrške učenicima prilikom izbora zanimanja. Očekivano je visok angažman pedagoga bude u prethodno navedenom bude u korelaciji sa pozitivnim uticajem na učenika u kontekstu izbora zanimanja.

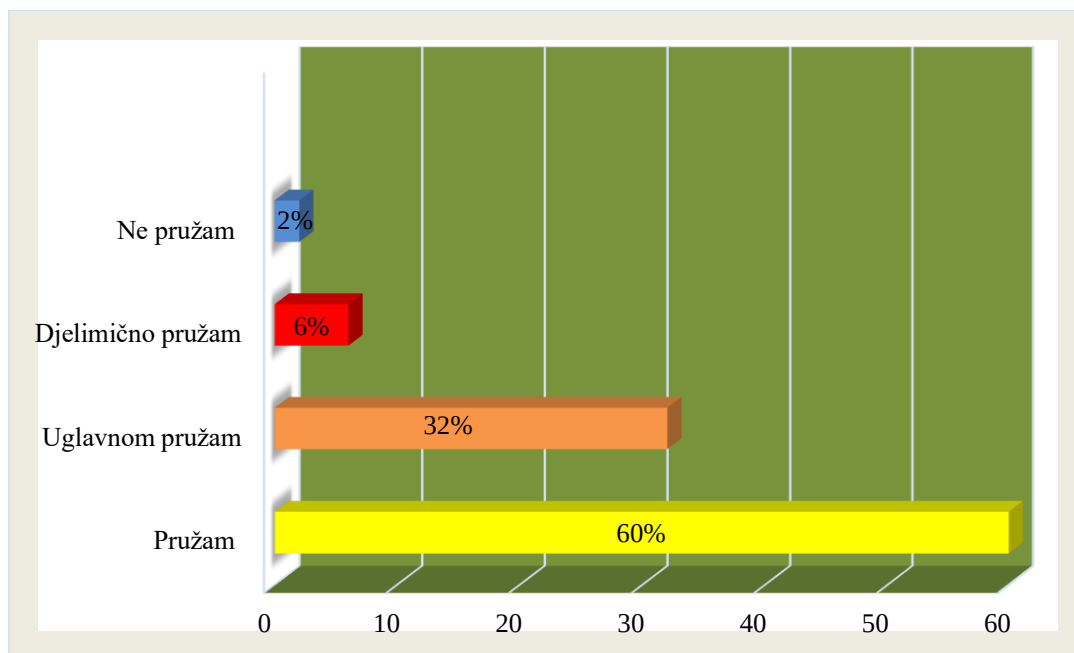
Histogram 10 – Efekti savjetovanja pedagoga na profesionalnu orijentaciju učenika

U histogramu 10 prikazano je da 52% pedagoga smatra da su pozitivni efekti njihovog savjetovanja na proces profesionalne orijentacije učenika. Sa navedenim se uglavnom složilo 40% pedagoga. Ukupno 6% pedagoga smatra da su djelimično pozitivni efekti njihovog savjetovanja na proces profesionalne orijentacije učenika.

Da većina pedagoga pozitivno procjenjuje svoj uticaj možemo povezati sa činjenicom da značajno veliki broj učenika traži savjete od pedagoga prilikom izbora zanimanja.

Histogram 11 – Stavovi pedagoga prema pružanju pomoći učenicima prilikom odabira srednje škole

U histogramu 11 prikazano je da 60% pedagoga pruža pomoć učenicima prilikom odabira srednje škole. Sa navedenim se uglavnom složilo 32% pedagoga. Pojedini pedagozi se nijesu složili sa tim da je njihova pomoć značajna prilikom izbora srednje škole.

Na osnovu dobijenih rezultata tvrdimo da većina pedagoga pruža pomoć i podršku učenicima prilikom izbora srednje škole. Učenicima je u procesu odabira budućeg zanimanja potrebna pomoć ne samo roditelja, nastavnika, već i stručnih lica.

U cilju dobijanja podataka primijenili smo individualni intervju za pedagoge. Kako smo intervjujale 50 pedagoga, tako ćemo izdvojiti dominantne odgovore, odnosno uraditi transkripciju podataka. Na pitanje koji ključne ciljevi profesionalne orijentacije se ostvaruju u osnovnim školama, pedagozi su naveli sljedeće:

- Angažovanje u kontekstu pružanja podrške učenicima da formira objektivnu sliku o svojim sposobnostima i potencijalima (44%).
- Potrebno je da učenik ukladi vlastite interese sa društvenim potrebama (30%).
- Težnja da se učenici osposobe da se prilagođavaju inovacijama sredine (26%).

Na osnovu dobijenih rezultata došlo se do saznanja da pedagozi nastoje da ostvare značajne ciljeve kada je u pitanju oblast profesionalne orijentacije učenika. Naročito je značajno da učenici imaju objektivnu sliku o sebi i svojim mogućnostima. Često se dešava da učenik na osnovu drugarstva bira određene zanimanje, ne razmišljajući o svojim preferencijama.

Na pitanje koje zadatke ostvaruju u procesu pružanja podrške učenicima u odabiru zanimanja, pedagozi su naveli sljedeće:

- Od ključnog značaja je se utvrde interesovanja učenika (30%).
- Pružanje pomoći učenicima da svoje osobine dovedu u vezu sa kriterijumima odabranog zanimanja (26%).
- Osposobiti učenike da shodno svojim uvjerenjima razvijaju samostalnost u procesu donošenja odluka (24%).
- Informisati učenike o specifičnostima određenog zanimanja (20%).

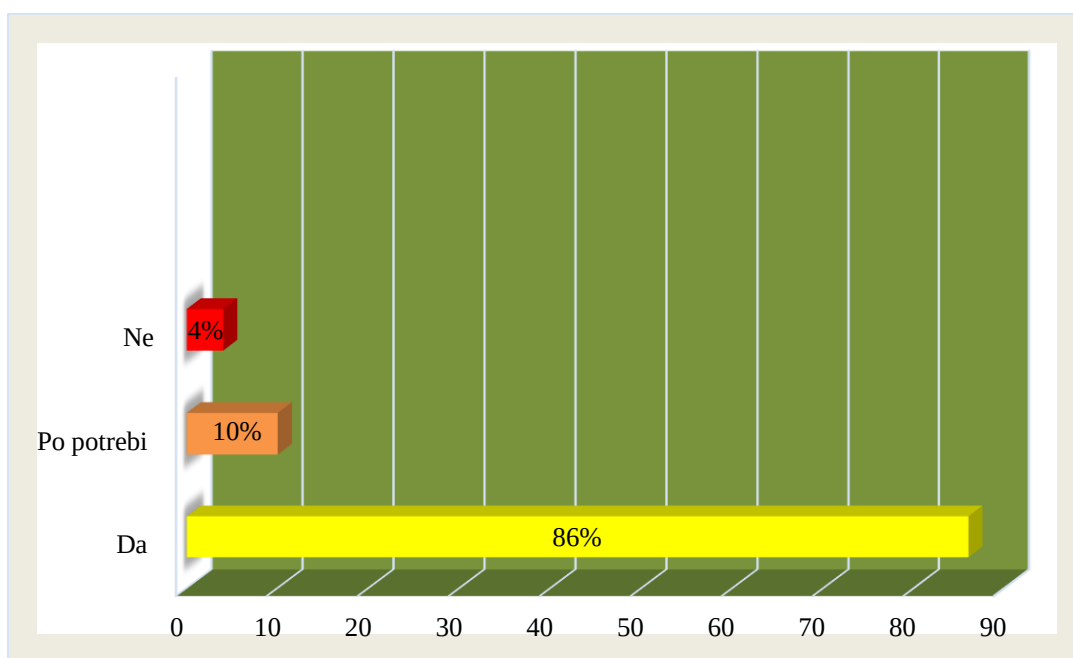
Na osnovu dobijenih rezultata konstatujemo da pedagozi ostvaruju brojne zadatke u cilju pružanja pomoći i podrške učenicima prilikom izbora zanimanja. Posebno je značajno što pedagozi pomažu učenicima da identifikuju vlastita interesovanja. Često se dešava da učenici ne mogu da procijene svoja interesovanja i sposobnosti, pa dolazi do grešaka prilikom odabira zanimanja.

Imajući u vidu dobijene rezultate, možemo potvrditi prvu sporednu hipotezu kojom smo pretpostavili da pedagozi imaju pozitivne stavove prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika.

4.3. Sprovođenje programa profesionalne orijentacije u cilju lakšeg i bržeg odabira srednje škole

Druga sporedna hipoteza glasi: Pretpostavlja se da školski pedagozi sprovode program profesionalne orijentacije na način koji učenicima omogućava da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole. Ovu hipotezu smo provjerili pomoću osmog, devetog, desetog i jedanestog pitanjima iz anketnog upitnika, kao i pitanjima iz intervjua.

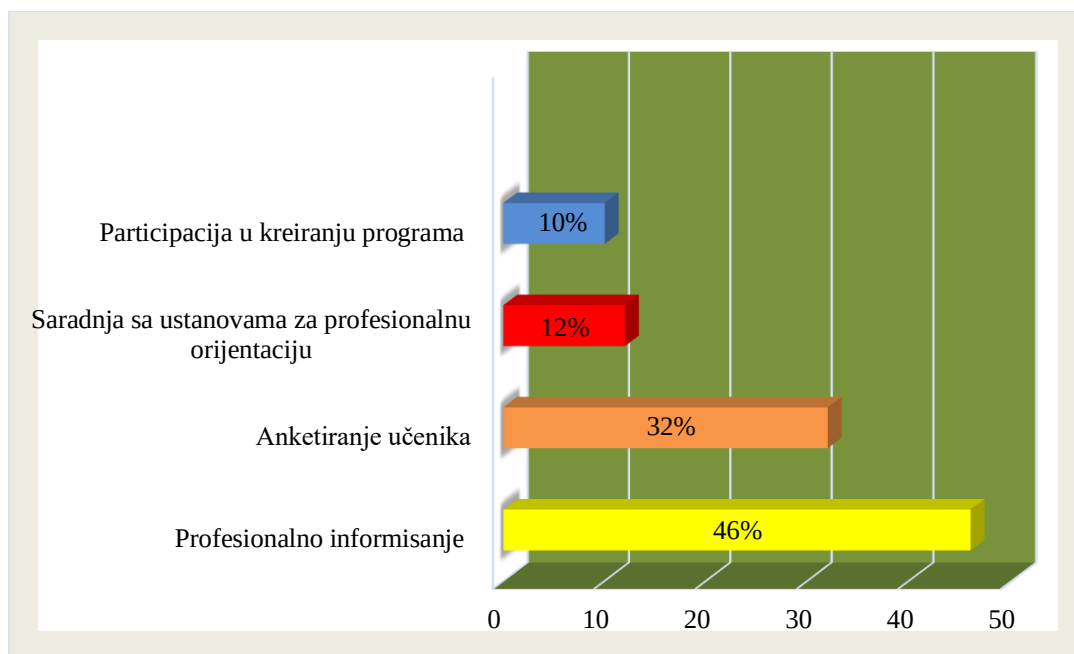
Histogram 12 – Sprovođenje programa profesionalne orijentacije

U histogramu 12 prikazano je da 86% pedagoga sprovodi program profesionalne orijentacije. Ukupno 10% pedagoga po potrebi sprovodi navedeni program. Svega 4% pedagoga ne sprovodi program profesionalne orijentacije.

Na osnovu dobijenih rezultata procjenjujemo da većina pedagoga sprovodi program profesionalne orijentacije. Kao što vidimo, pedagozi shvataju značaj organizacije ovog programa, što je posebno značajno za sve učenike, a posebno one koji se dvoume oko odabira zanimanja.

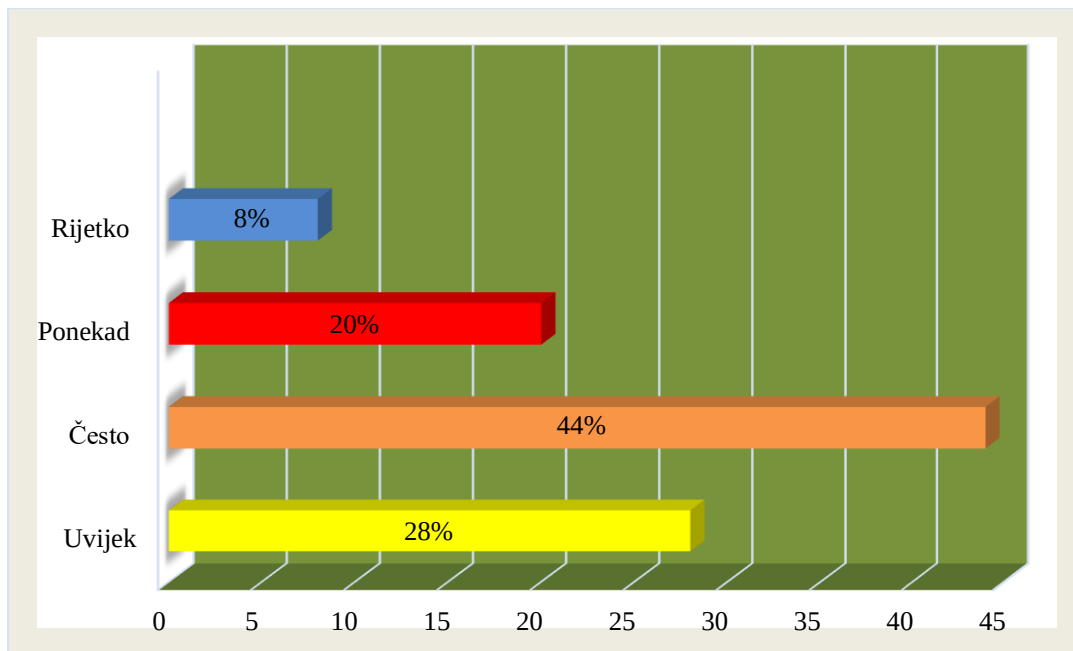
Histogram 13 – Aktivnosti koje sprovodi pedagog u okviru profesionalne orijentacije

U histogramu 13 prikazano je da pedagozi sprovode raznovrsne aktivnosti u okviru profesionalne orijentacije. Ukupno 46% pedagoga vrši profesionalno informisanje, 32% pedagoga anketira učenike, 12% pedagoga sarađuje sa ustanovama za profesionalnu orijentaciju, a 10% pedagoga participira u kreiranju programa.

Posebno značajnim smatramo što pedagozi informišu učenike. Često se dešava da učenici nemaju objektivne informacije o specifičnostima određenog zanimanja.

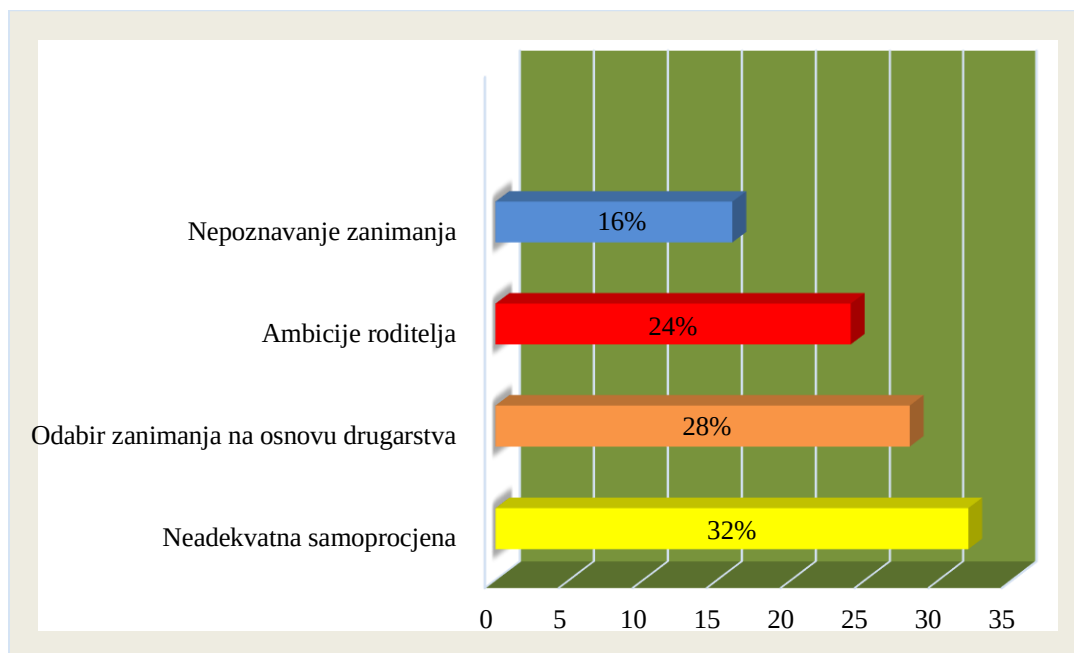
Histogram 14 – Saradnja pedagoga sa drugim činiocima profesionalne orijentacije

U histogramu 14 prikazano je da 28% pedagoga uvijek sarađuje sa drugim činiocima profesionalne orijentacije. Ukupno 44% pedagoga često sarađuje sa sa drugim činiocima profesionalne orijentacije. Pojedini pedagozi ponekad sarađuju sa drugim činiocima u navedenom procesu.

Značajno je da pedagozi ostvaruju saradnju sa drugim činiocima, kako bi se učenicima pružila podrška u odabiru zanimanja.

Histogram 15 - Percepcije pedagoga o greškama koji učenici prave prilikom odabira srednje škole

U histogramu 15 prikazane su greške koje učenici najčešće prave prilikom odabira zanimanja, prema procjeni pedagoga. Na osnovu rezultata najčešće greške koje učenici prave prilikom odabira zanimanja su: neadekvatna samoprocjena, odabir zanimanja na osnovu drugarstva, ambicije roditelja i nepoznavanje zanimanja.

Sve navedene poteškoće mogu se uspješno prevazići procesom profesionalne orijentacije koju sprovodi pedagog u vaspitno-obrazovnoj ustanovi.

U cilju dobijanja detaljnijih podataka o sprovođenju programa profesionalne orijentacije, sa pedagozima smo obavili individualni intervju. Dobijene odgovore smo sumirali i izveli procenete. Na pitanje da li i na koji način pomažu učenicima da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole, pedagozi su istakli sljedeće:

- Sprovođenje petofaznog modela (70%).
- Ukazivanje na mogućnosti školovanja (20%).
- Pružanje podrške u izboru zanimanja (6%).
- Razvijanje samostalnosti za donošenje odluka (4%).

Dobijeni rezultati pokazuju da većina pedagoga sprovodi petofazni model odabira zanimanja, te na taj način olakšava i ubrzava proces odabira zanimanja. Pojedini ispitanici ističu da se učenicima ukazuje na mogućnosti školovanja, pruža podrška u izboru zanimanja, te razvija samostalnost za donošenje odluka.

Na pitanje da li postoji poteškoća u sprovođenju programa profesionalne orijentacije učenika, ispitanici su naveli sljedeće:

- Nezainteresovanost učenika (56%).
- Odabir zanimanja na osnovu drugarstva, a ne na bazi svojih sposobnosti (30%).
- Previsoke ambicije roditelja (14%).

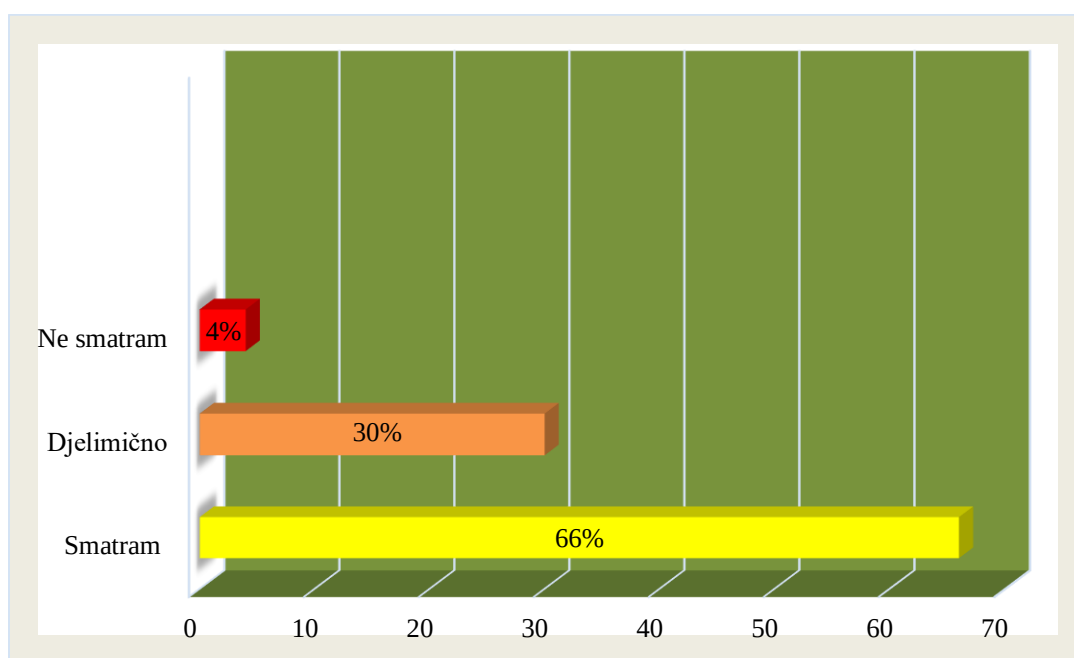
Dobijeni rezultati pokazuju da najveći broj ispitanika (56%) smatra da učenici nijesu dovoljno zainteresovani za profesionalno informisanje i savjetovanje. Učenici na osnovu drugarskih odnosa vrše odabir zanimanja i ne vode se svojim sposobnostima. Roditelji često imaju previsoke ambicije od svoje djece kada je u pitanju odabir zanimanja.

Analogno našim rezultatima možemo potvrditi drugu sporednu hipotezu kojom se pretpostavilo da školski pedagozi sprovode program profesionalne orijentacije na način koji učenicima omogućava da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole.

4.4. Stavovi nastavnika prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika

Treća sporedna hipoteza glasi: Pretpostavlja se da nastavnici imaju afirmativne stavove prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika. Ovu hipotezu smo provjerili pomoću anketnog upitnika nastavnike.

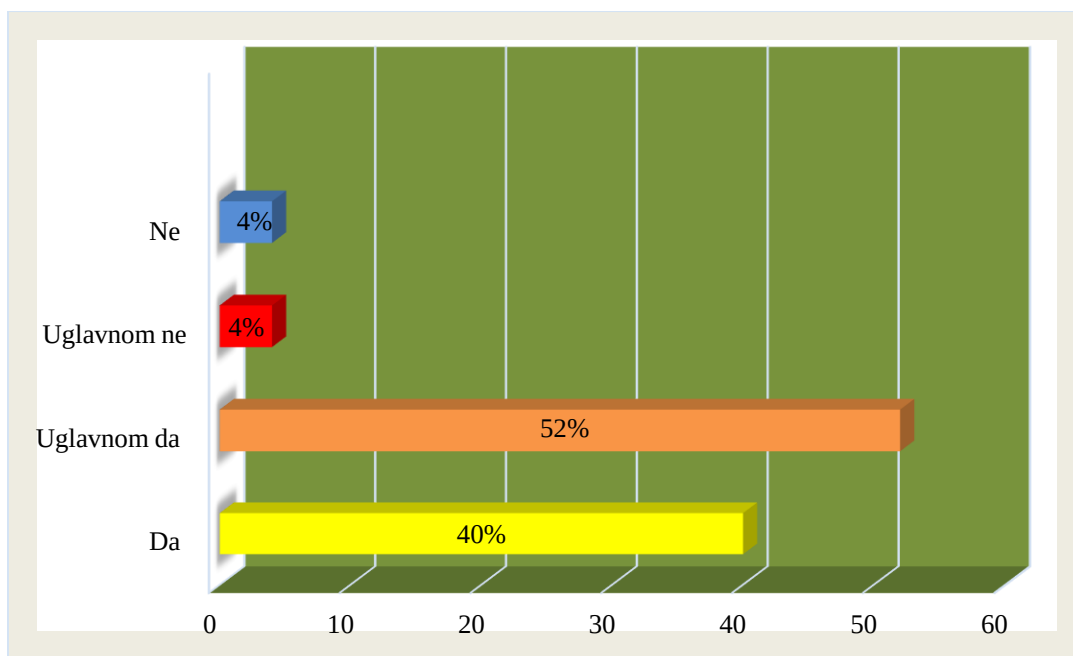
Histogram 16 – Percpecije nastavnika o značaju pružanju podrške pedagoga učenicima prilikom profesionalne orijentacije

U histogramu 16 prikazano je da 66% nastavnika smatra da je značajno što pedagozi pružaju podršku učenicima prilikom profesionalne orijentacije. Sa navedenim se djelimično složilo 30% nastavnika. Svega 4% nastavnika se nije složilo da je značajno da pedagozi pomažu učenicima prilikom odabira srednje škole.

Ovakve rezultate možemo povezati sa činjenicom da nastavnici imaju veliko povjerenje u pedagoge kada je u pitanju proces pružanja podrške učenicima u odabiru srednje škole.

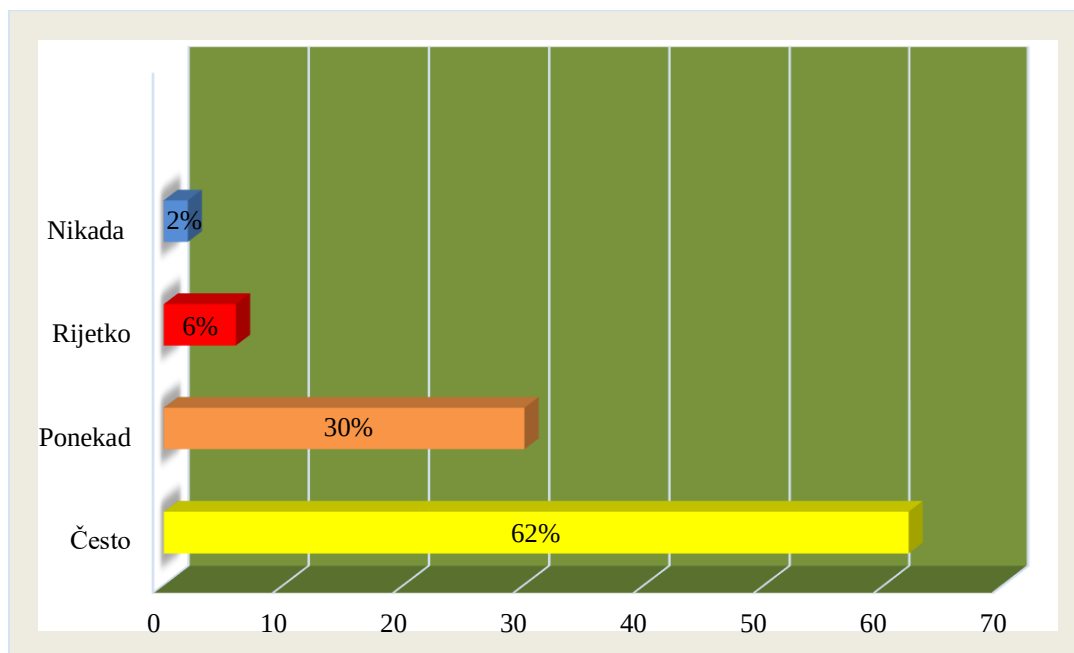
Histogram 17 – Percepcije nastavnika o uticaju pedagoga na profesionalnu orijentaciju učenika

U histogramu 17 prikazano je 40% nastavnika ističe da pedagozi utiču na profesionalnu orijentaciju učenika. Sa navedenim se uglavnom složilo 52% nastavnika. Pojedini nastavnici ne smatraju da pedagozi imaju značajniji uticaj na odabir srednje škole.

Učenici sa svojim nastavnicima često razgovaraju o odabiru srednje škole. Samim tim nastavnici mogu da procijene koliko je pedagog, kao stručno lice, uticao na odabir srednje škole.

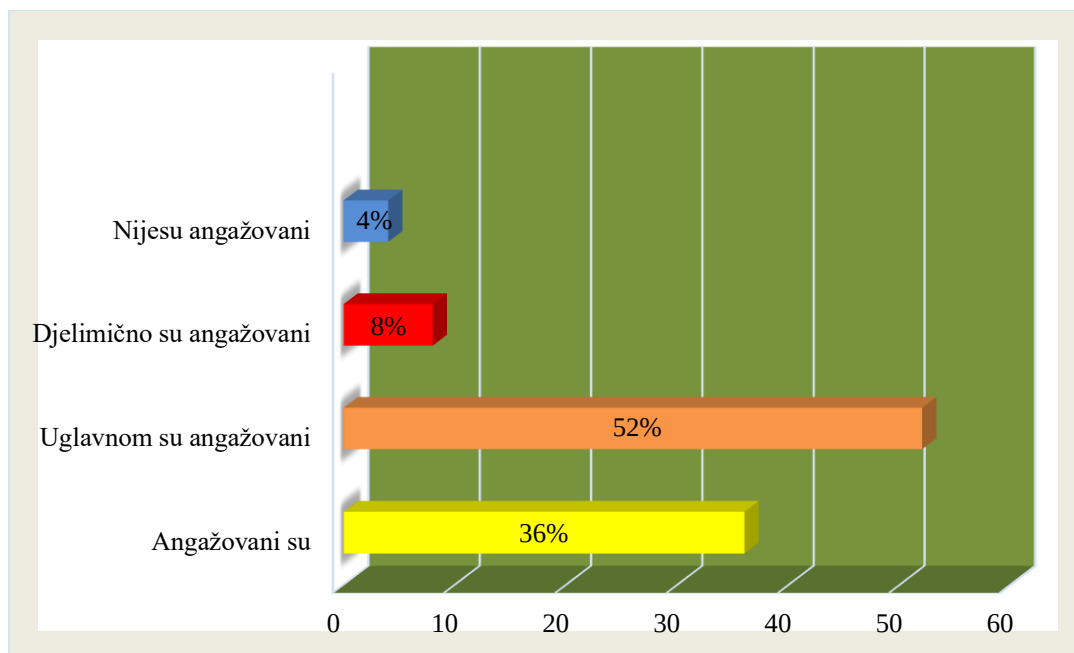
Histogram 18 – Percepcije nastavnika o savjetovanju pedagoga u procesu profesionalne orijentacije učenika

U histogramu 18 prikazano je da 62% nastavnika smatra da pedagozi često savjetuju učenike kada je u pitanju odabir srednje škole. Ukupno 30% nastavnika ističe da pedagozi ponekad savjetuju učenike. Znatno mali procenat nastavnika je stave da pedagozi ne savjetuju učenike.

Na osnovu dobijenih rezultata konstatujemo da nastavnici pozitivno percipiraju ulogu pedagoga kada je u pitanju savjetovanje učenika za odabir zanimanja. Nastavnici i učenici svakodnevno komuniciraju, što nastavnicima pruža mogućnost da identifikuju u kojoj mjeri pedagog savjetuje učenike za odabir srednje škole.

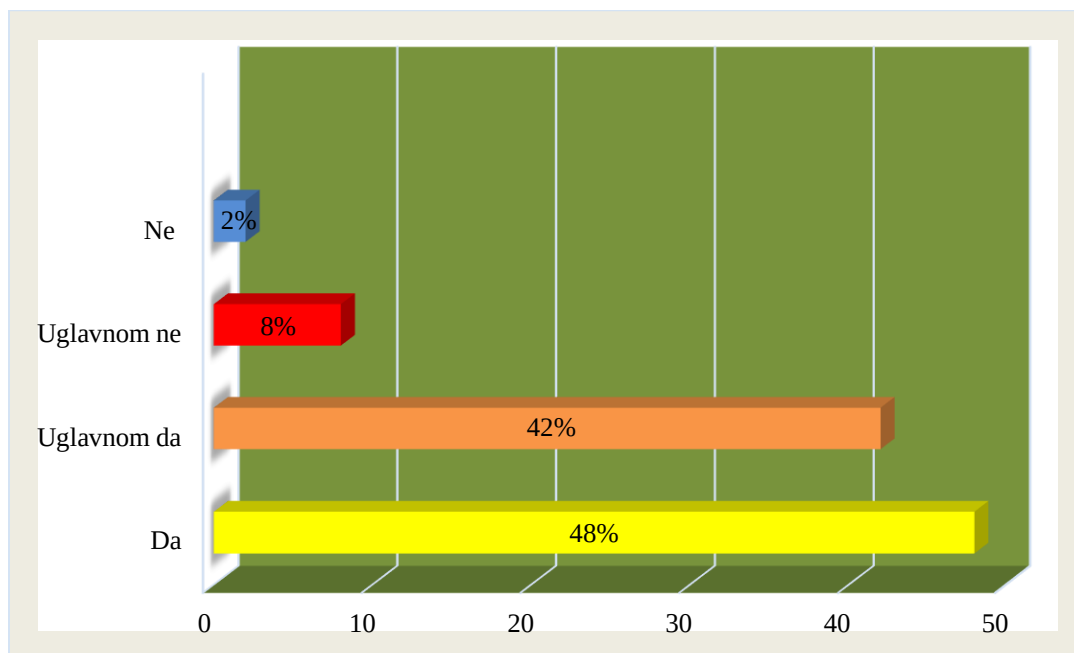
Histogram 19 – Stavovi nastavnika prema angažovanju pedagoga u procesu profesionalne orijentacije učenika

U histogramu 19 prikazano je da 36% nastavnika smatra da su pedagozi angažovani u procesu profesionalne orijentacije učenika. Sa navedenim se djelimično složilo 52% nastavnika. Pojedini nastavnici smatraju da su pedagozi djelimično angažovani u procesu profesionalne orijentacije učenika.

Na osnovu dobijenih rezultata tvrdimo da su pedagozi intenzivno angažovani da pruže pomoć i podršku učenicima u odabiru srednje škole.

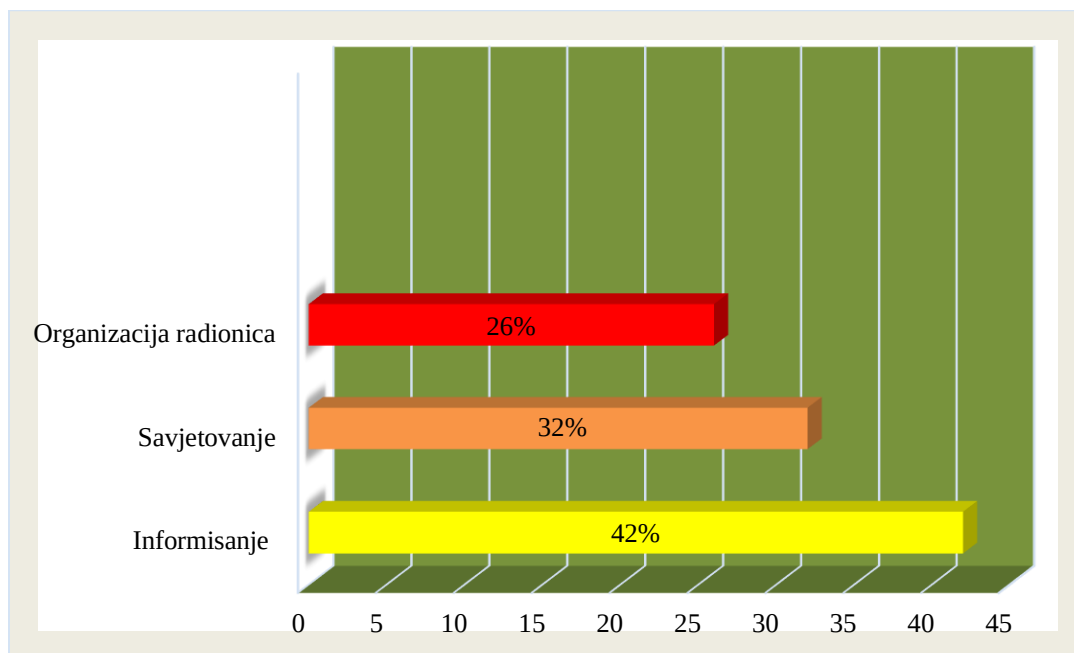
Histogram 20 – Stavovi nastavnika prema ulozi pedagoga u kontekstu podsticanje učenika za samostalno odlučivanje

U histogramu 20 prikazano je da 48% nastavnika smatra da pedagozi podstiču učenike za samostalno odlučivanje. Sa navedenim se uglavnom složilo 42% nastavnika. Pojedini nastavnici ne smatraju da se pedagozi bitnije angažuju u cilju razvijanja samostalnosti učenika za samostalno donošenje odluka.

Na bazi rezultata tvrdimo da nastavnici pozitivno percipiraju ulogu pedagoga u kontekstu podsticanja samostalnosti kod učenika prilikom odabira srednje škole.

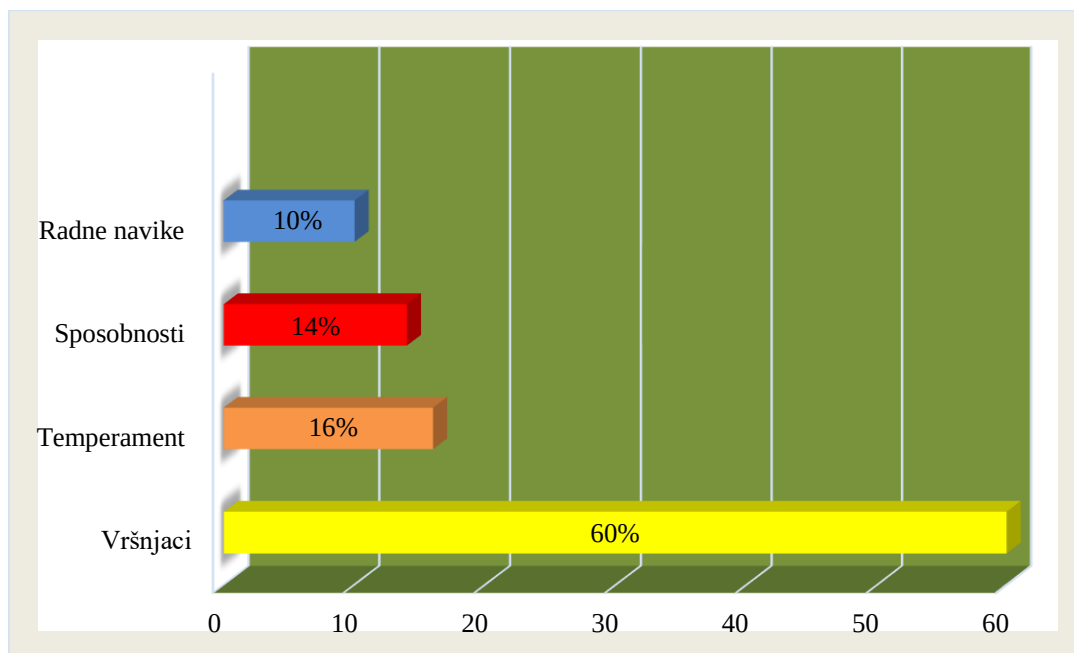
Histogram 21 – Percepcije nastavnika o najvažnijim aktivnostima koje pedagog obavlja u procesu profesionalne orijentacije učenika

Pitanje je bilo otvorenog tipa. Nastavnici su imali mogućnost da navedu najznačajnije aktivnosti koje pedagog obavlja u procesu profesionalne orijentacije učenika. Na osnovu sumiranja odgovora, konstatujemo da prema procjeni nastavnika, pedagozi najčešće obavljaju sljedeće aktivnosti: informisanje, savjetovanje i organizaciju radionica.

Na osnovu dobijenih rezultata tvrdimo da pedagozi realizuju raznovrsne aktivnosti u okviru profesionalne orijentacije učenika. Na taj način učenicima se pruža podrška prilikom odabira srednje škole.

Histogram 22 – Stavovi nastavnika prema faktorima uticaja na proces profesionalne orijentacije učenika

U histogramu 22 prikazano je da prema procjeni nastavnika postoje određeni faktori koji utiču na proces profesionalne orijentacije učenika. Na osnovu rezultata, faktori koji utiču na odabir srednje škole su: vršnjaci, temperament, sposobnosti i radne navike.

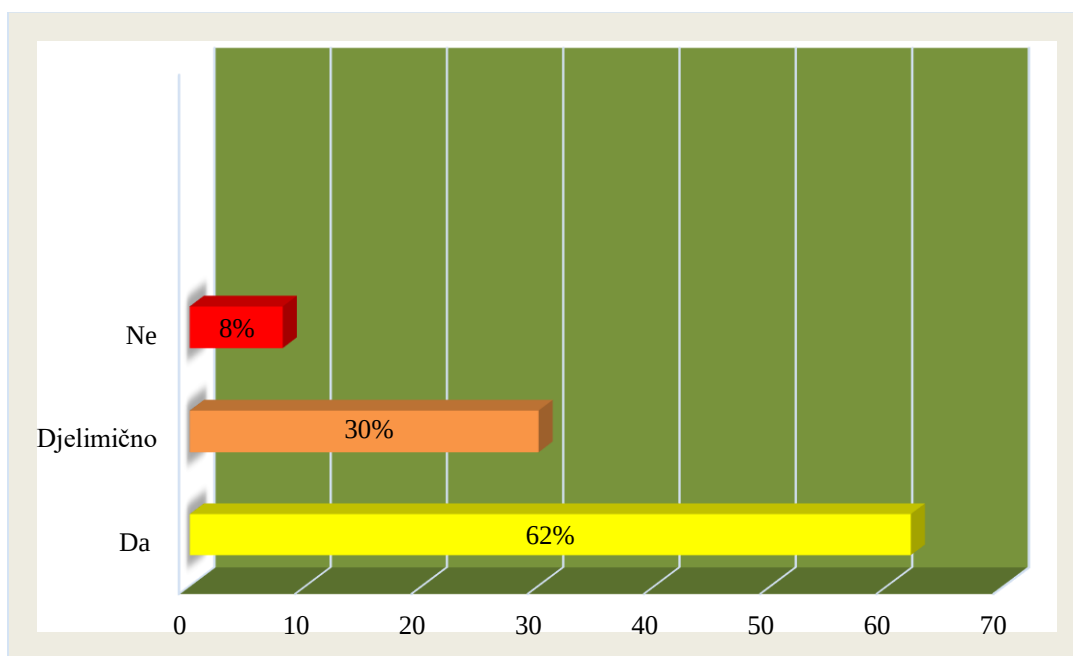
Da vršnjaci najviše utiču da odabir srednje škole možemo povezati sa činjenicom da se učenici zbog drugarskih odnosa najčešće opredjeljuju za istu srednju školu. Zanimljivo je da relativno mali procenat nastavnika kao factor uticaja na odabir srednje škole navodi sposobnosti. Ovakav rezultat nam govori da je djeci potrebna dodatna pomoć u identifikaciji svojih sposobnosti.

Na bazi dobijenih rezultata potvrđujemo treću sporednu hipotezu kojom smo pretpostavili da nastavnici imaju afirmativne stavove prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika.

4.5. Stavovi učenika prema uticaju pedagoga na odabir profesije

Četvrta sporedna hipoteza glasi: Pretpostavlja se da učenici smatraju da pedagozi imaju značajan uticaj na odabir srednje škole. Navedenu hipotezu smo provjerili pomoću anketnog upitnika za učenike koji smo samostalno kreirali za potrebe istraživanja.

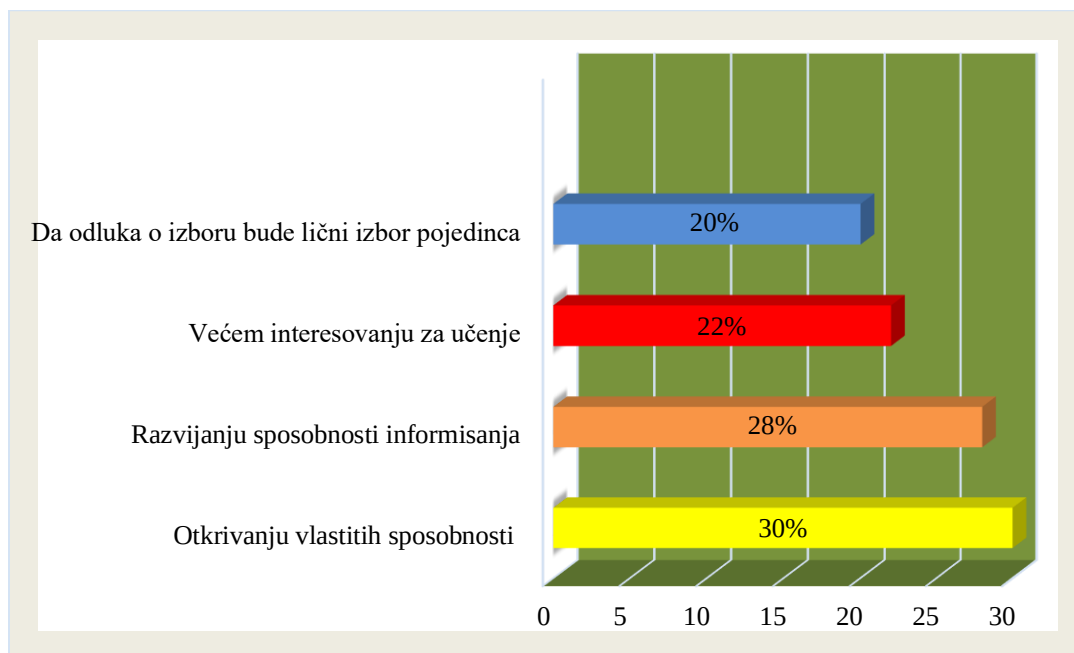
Histogram 23 – Upoznatost učenika sa sadržajem programa profesionalne orijentacije

U histogramu 23 prikazano je da je 62% učenika upoznato sa sadržajem programa profesionalne orijentacije. Sa navedenim programom je djelimično upoznato 30% učenika. Svega 8% učenika nije upoznato sa programom profesionalne orijentacije.

Na osnovu rezultata tvrdimo da je većina učenika upoznata sa sadržajem programa profesionalne orijentacije, što upućuje na konstataciju da se navedeni program implementira u osnovnoj školi.

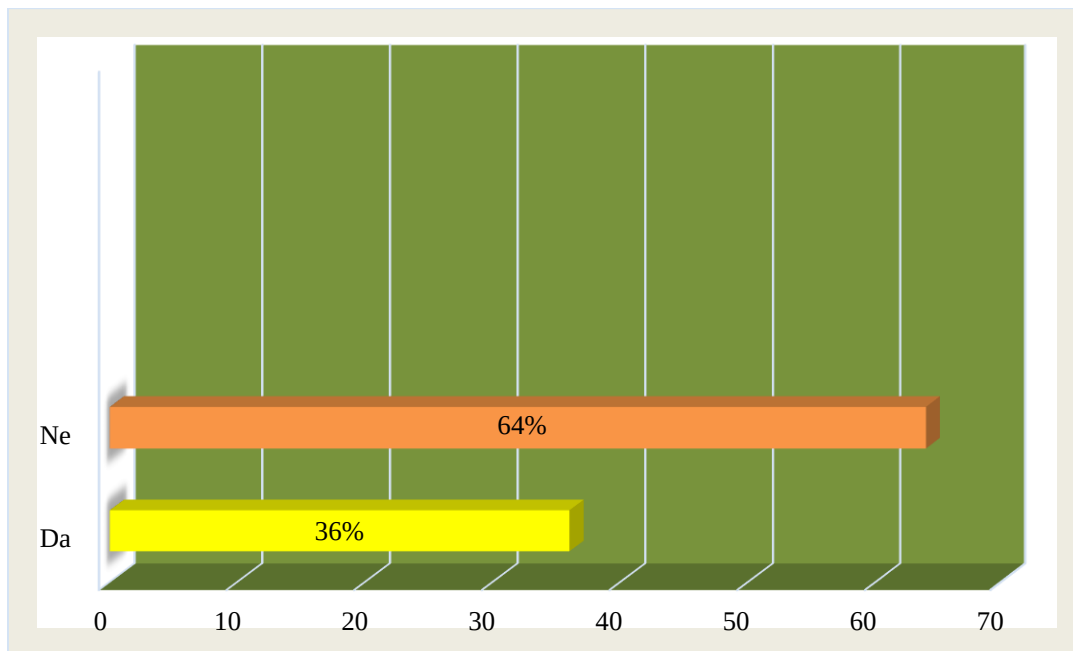
Histogram 24 – Percepcije učenika o doprinosu profesionalne orijentacije prilikom odabira srednje škole

Pitanje je bilo otvorenog tipa. Učenici su imali mogućnost da navedu doprinos profesionalne orijentacije prilikom odabira srednje škole. Na temelju dobijenih odgovora konstatujemo da se doprinos profesionalne orijentacije manifestuje u sljedećem: otkrivanju vlastitih sposobnosti, razvijanju sposobnosti informisanja, većem interesovanju za učenje i stvaranje uslova za samostalno donošenje odluka.

Na osnovu rezultata procjenjujemo program profesionalne orijentacije ima brojne prednosti kada je riječ o odabiru srednje škole.

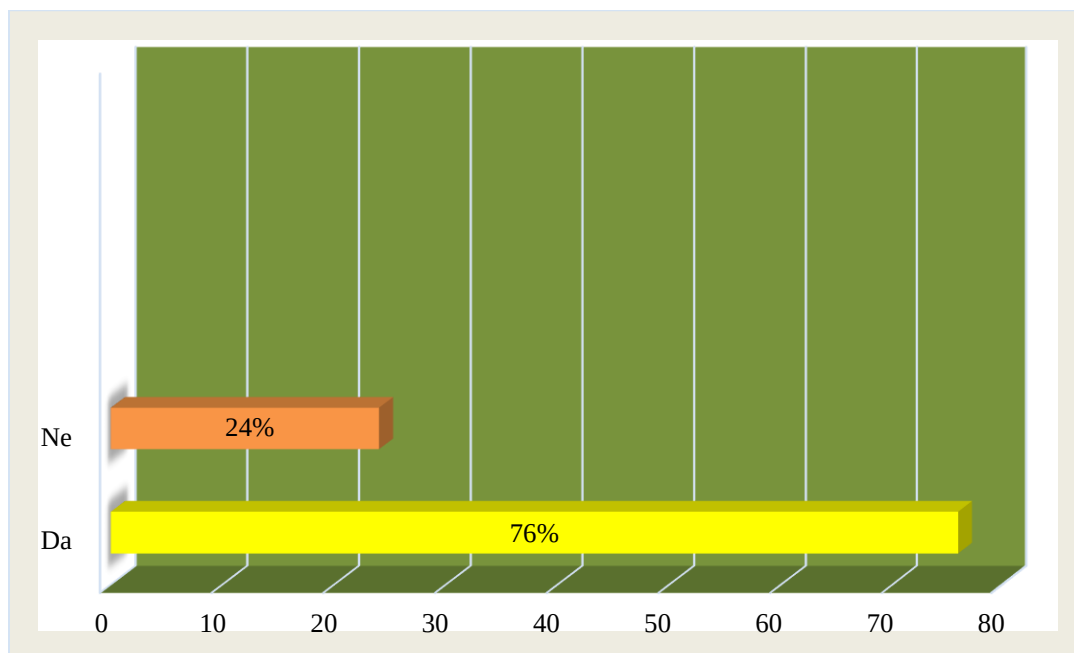
Histogram 25 – Oslanjanje na prvi utisak prilikom odabira srednje škole

U histogramu 25 prikazano je da se 64% učenika uglavnom oslanja na prvi utisak odabira srednje škole. Ukupno 64% učenika se ne oslanja na prvi utisak prilikom odabira srednje škole.

Na bazi dobijenih rezultata tvrdimo da se sa učenicima razgovara o odabiru srednje škole, kako bi oni identifikovali svoje preferencije i sposobnosti. Često se dešava da učenici na prvi utisak odaberu srednju školu, ne razgovaraju pri tome o svojim interesovanjima sa roditeljima, nastavnicima i pedagozima.

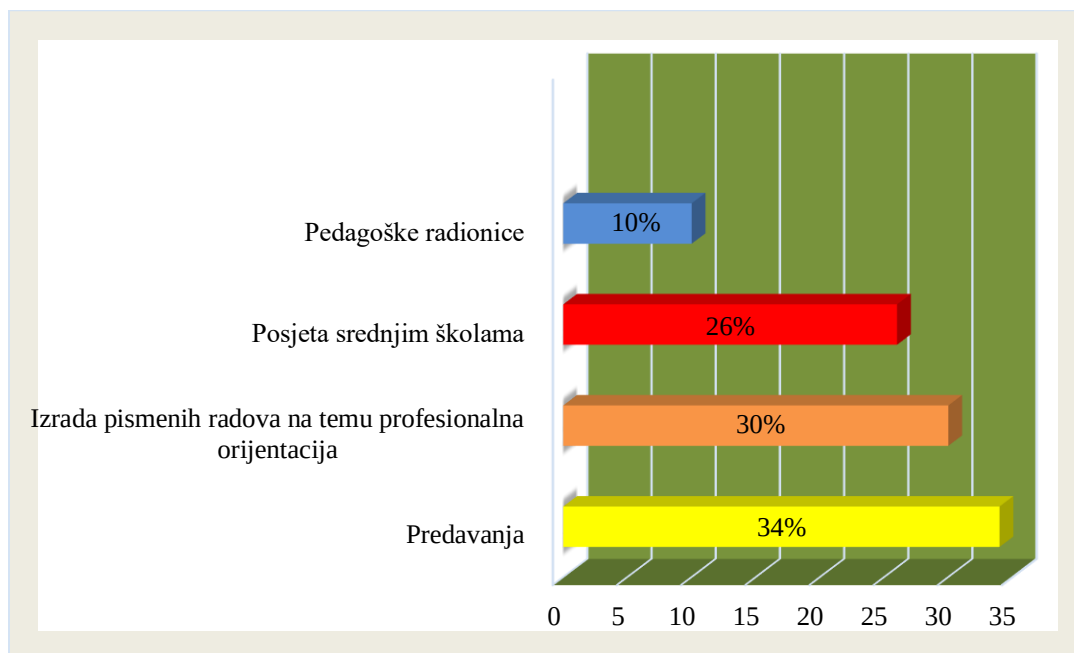
Histogram 26 – Percepcija učenika o organizaciji aktivnosti u cilju veće informisanosti o odabiru srednje škole

Dobijeni rezultati pokazuju da 76% učenika ističe da se u školi organizuju aktivnosti u cilju veće informisanosti o odabiru srednje škole. Ukupno 24% učenika se ne slaže sa navedenim.

Na osnovu rezultata tvrdimo da se u školama organizuju aktivnosti u cilju veće informisanosti učenika o odabiru srednje škole. Objektivne informacije o srednjoj školi učeniku će olakšati proces profesionalne orijentacije.

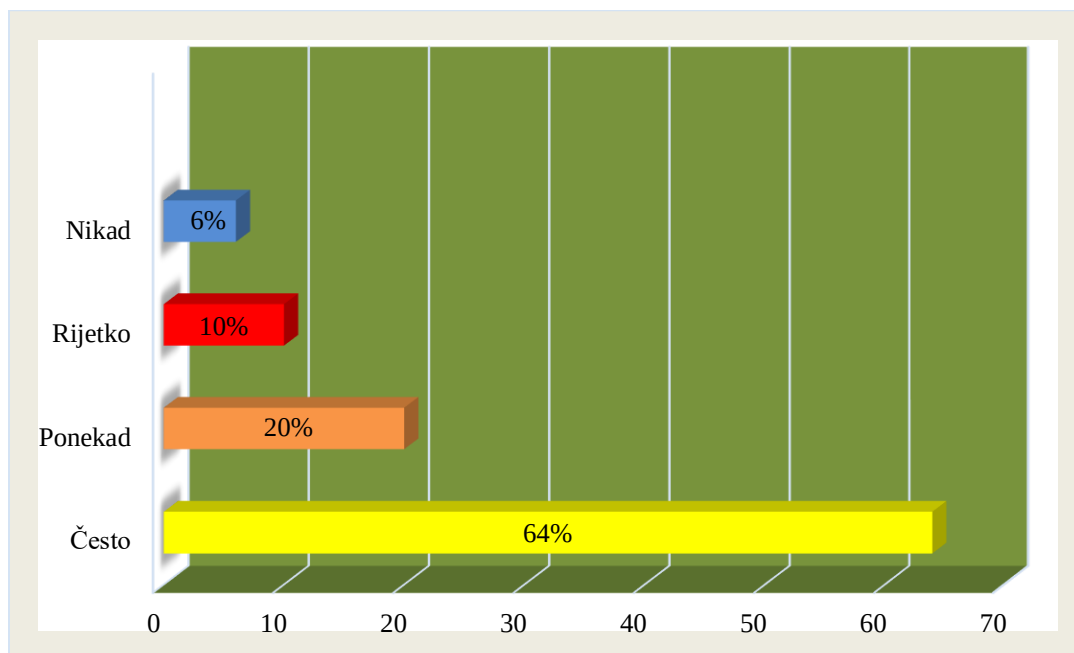
Histogram 27 - Percepcija učenika o vrstama aktivnosti koje se organizuju u cilju veće informisanosti o odabiru srednje škole

U histogramu 27 prikazane su percepcije učenika o vrstama aktivnosti koje se organizuju u cilju veće informisanosti o odabiru srednje škole. Prema percepciji učenika, u školama se sprovode sljedeće aktivnosti: predavanja, izrada pismenih zadataka na temu profesionalna orijentacija, posjeta srednjim školama i pedagoške radionice.

Interesantno je da znatno mali broj učenika navodi da se organizuju pedagoške radionice. Ovakav rezultat možemo povezati sa činjenicom da učenici nijesu informisani o organizaciji pedagoških radionica ili da ih pedagozi rijetko organizuju.

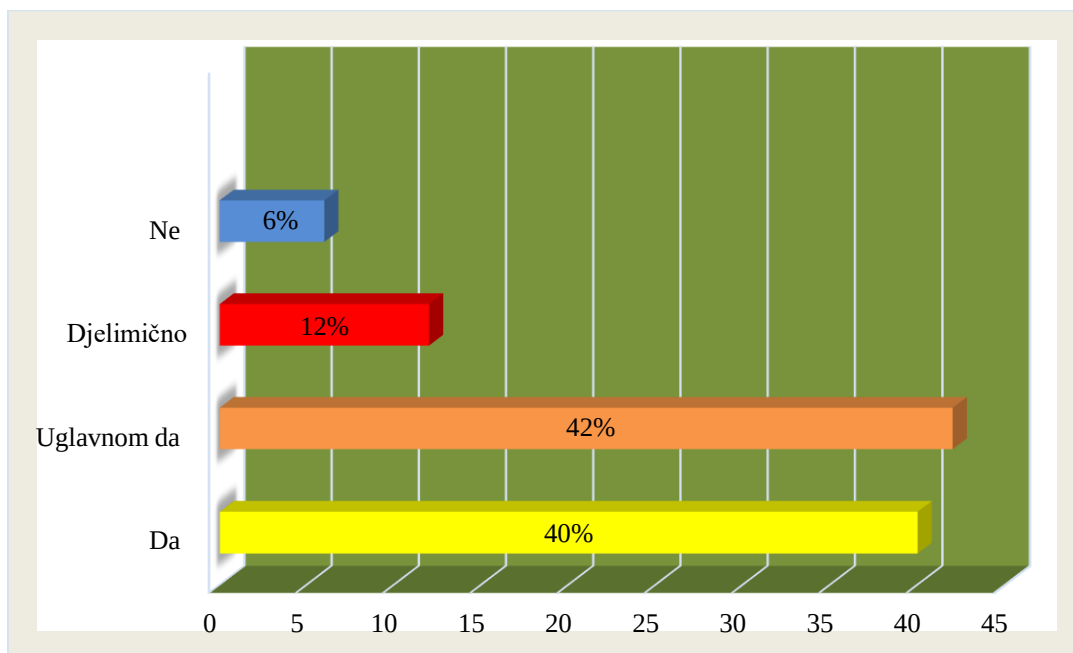
Histogram 28 – Percepcije učenika o ulozi pedagoga u procesu pružanja pouzdanih informacija o zahtjevima srednje škole

U histogramu 28 prikazano je da 64% učenika navodi da pedagozi često pružaju pouzdane informacije o zahtjevima srednje škole. Ukupno 20% učenika navodi da pedagozi ponekad pružaju pouzdane informacije o srednjoj školi. Pojedini učenici ističu da im pedagozi rijetko ili nikad ne pružaju objektivne informacije.

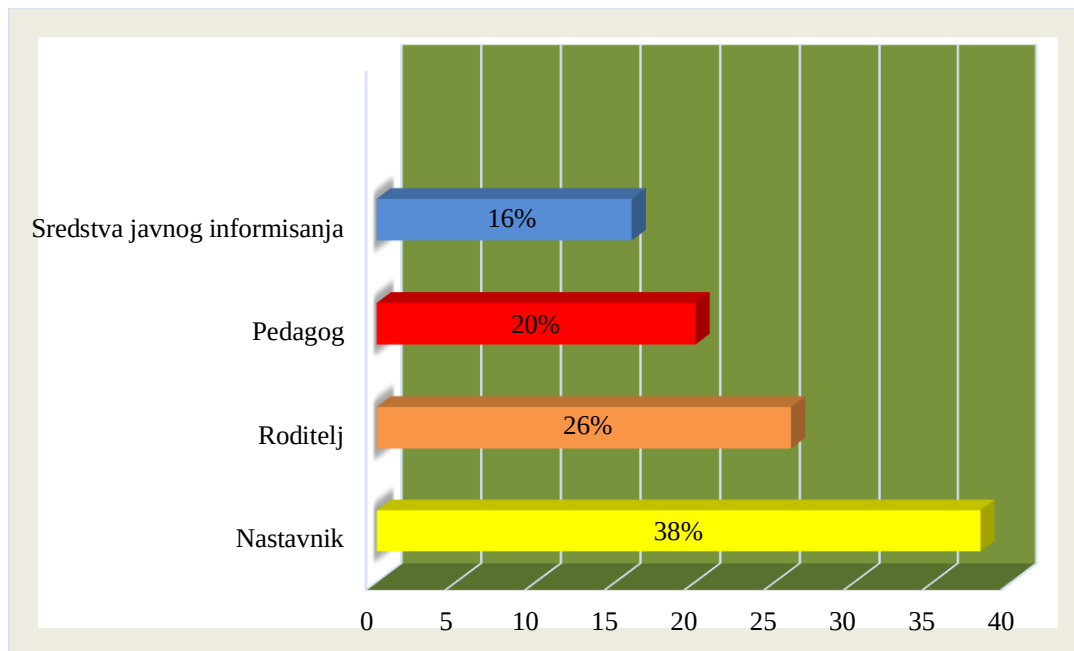
Da pedagozi rijetko ili nikad ne pružaju objektivne informacije vezane za odabir srednje škole možemo povezati sa činjenicom da neki učenici ne žele da se detaljno informišu o specifičnostima određene srednje škole.

Histogram 29 – Stavovi učenika prema doprinosu pedagoga procesu usklađivanja sposobnosti učenika sa potrebama društva

U histogramu 29 prikazano je da 40% učenika smatra da pedagozi doprinose procesu usklađivanja sposobnosti učenika sa potrebama društva. Sa navedenim se uglavnom složilo 42% učenika. Ukupno 12% učenika ističe da pedagozi djelimično doprinose procesu usklađivanja sposobnosti učenika sa potrebama društva.

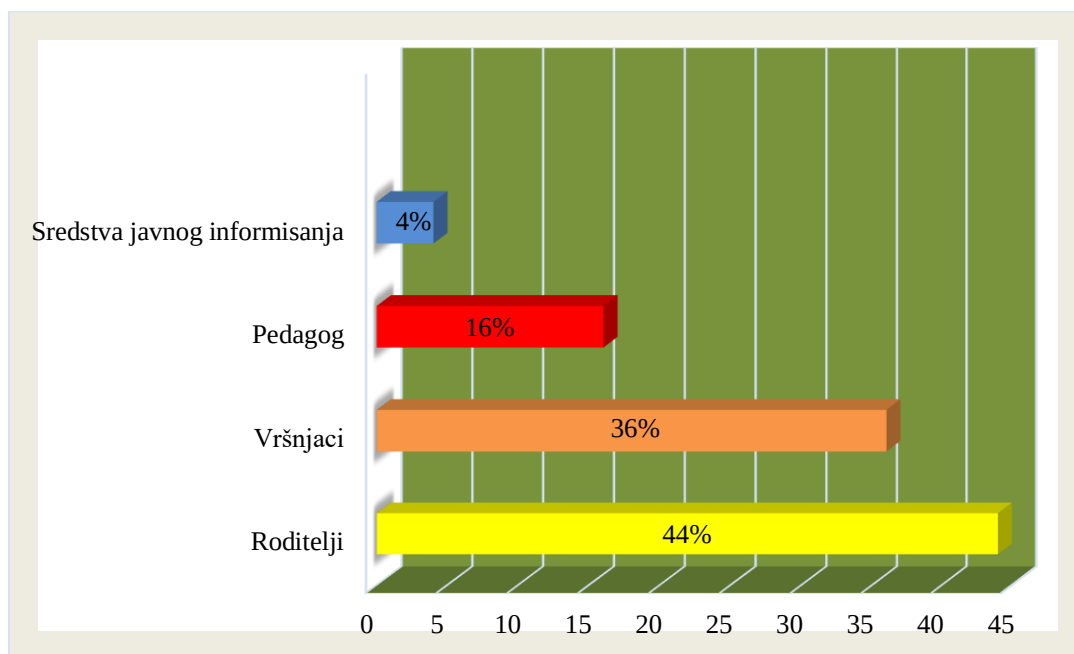
Histogram 30 – Osobe od kojih učenici najčešće dobijaju informacije o određenoj srednjoj školi

U histogramu 30 prikazano je da 38% učenika najviše informacija o određenoj srednjoj školi dobija od nastavnika. Ukupno 26% učenika najviše informacija dobija od roditelja, 20% učenika najviše informacija dobija od pedagoga, a 16% od sredstava javnog informisanja.

Da najveći procenat učenika najviše informacija o određenoj srednjoj školi dobija od nastavnika možemo povezati sa činjenicom da se na časovima odjeljske zajednice intenzivno razgovara o odabiru srednje škole.

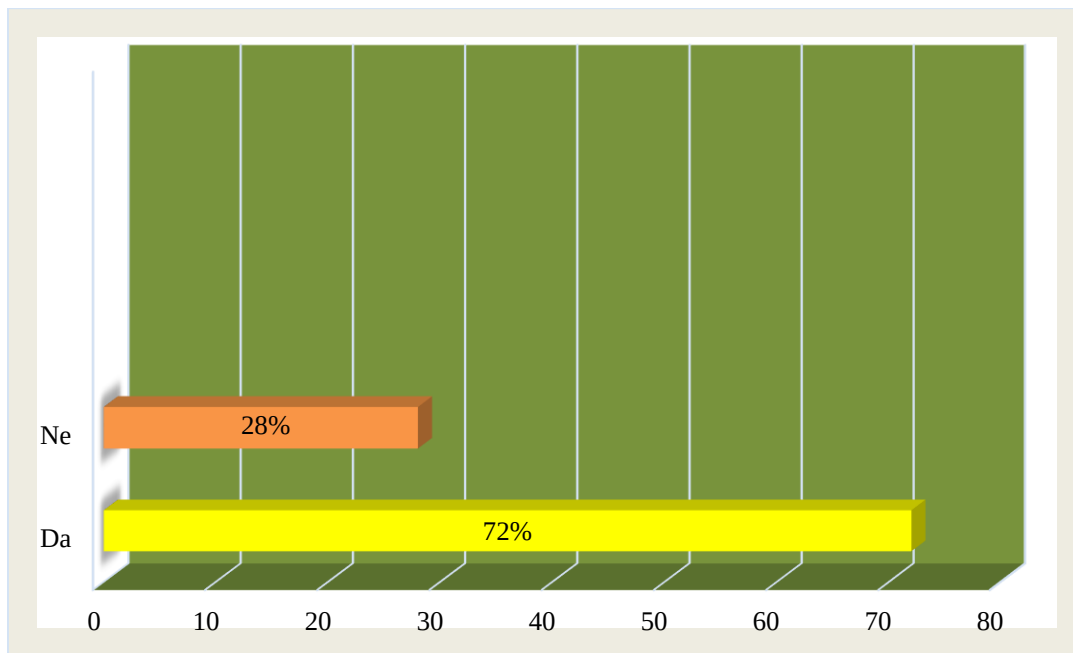
Histogram 31 – Najveći uticaj na odabir srednje škole

U histogramu 31 prikazano je da najveći uticaj na odabir srednje škole imaju roditelji. Ukupno 36% učenika navodi da najveći uticaj na odabir srednje škole imaju vršnjaci. Svega 16% učenika navodi da najveći uticaj na odabir srednje škole ima pedagoga.

Roditelji i vršnjaci su osobe sa kojima djeca provode najviše vremena, pa je sasvim očekivan ovakav rezultat. Najsnažniji uticaj na učenika svakako ima porodica, kao prvi agens i vršnjaci kao drugi agens socijalizacije.

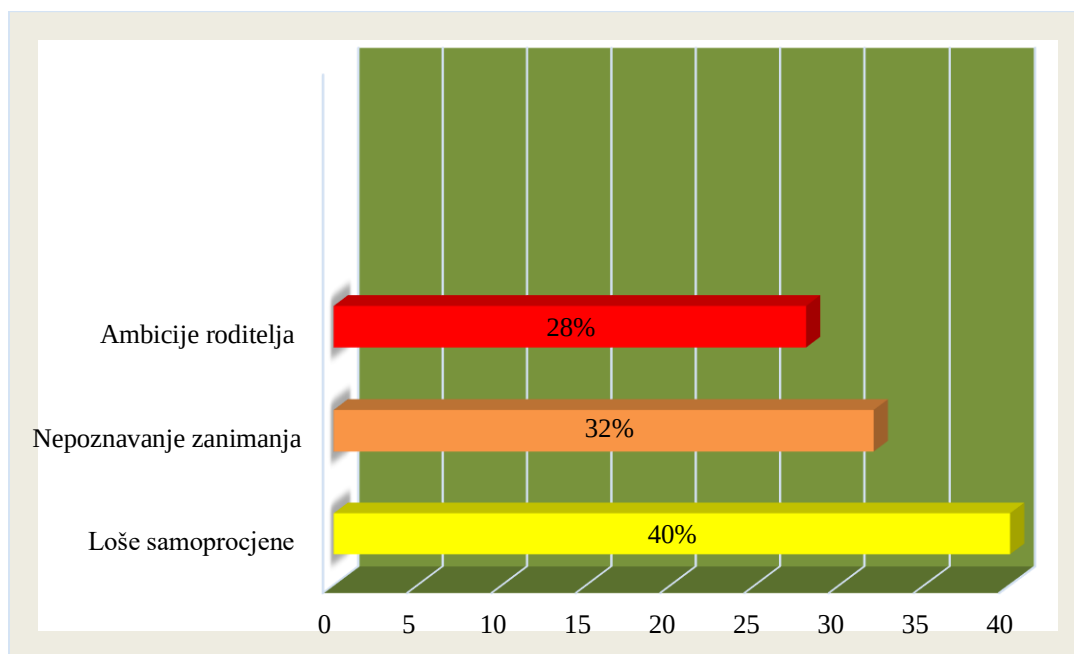
Histogram 32 – Uticaj roditelja na odabir srednje škole

U histogramu 32 prikazano je da 72% učenika smatra da roditelji utiču na odabir srednje škole. Ukupno 28% učenika navodi da roditelji ne utiču na odabir srednje škole.

Ovakav rezultat je očekivan, imajući na umu činjenicu da roditelji imaju veoma snažan uticaj na dijete. Da roditelji nemaju uticaj na odabir srednje škole, možemo pripisati dječjoj težnji za samostalnim donošenjem odluka.

Histogram 33 – Mišljenje učenika o faktorima koji utiču na pogrešan odabir srednje škole

Prema mišljenju učenika, faktori koji utiču na pogrešan odabir srednje škole su: loše samoprocjene, nepoznavanje zanimanja i ambicije roditelja. Na osnovu dobijenih rezultata procjenjujemo da je učenicima potrebno pružiti više informacija o srednjim školama, ali im i pomoći u identifikaciji vlastitih sposobnosti.

4.6. Diskusija rezultata

Smatramo da učenici imaju znatno bolji uspjeh kada pohađaju onu srednju školu koja je u korelaciji sa njihovim istinskim potrebama, željama i mogućnostima (Holland, 1997). Kada su u pitanju rezultati našeg istraživanja, posebno nam je zanimljivo što se ulažu značajni naponi u savjetovanju i informisanju učenika prilikom odabira srednje škole. Na osnovu rezultata, shvatili smo da profesionalna orijentacija treba da bude kontinuirana, a ne povremena. Potrebno je da škole ostvaruju saradnju sa institucijama koje se bave profesionalnom orijentacijom učenika. (Krulanović, 2011). Značajno je da pedagog kao ključni nosioc programa profesionalne orijentacije aktivnosti planira uzimajući u obzir potrebe i interesovanja učenika, ali i stavove nastavnika i roditelja. Dakle, timovi za profesionalnu orijentaciju treba da imaju efikasnu saradnju, kako bi se učenicima pružila podrška i pomoć u izboru zanimanja, odnosno srednje škole.

ZAKLJUČAK

Istraživanje smo realizovali s ciljem da utvrdimo uticaj pedagoga na odabir srednje škole učenika. Uzorak istraživanja je činilo 50 pedagoga, 50 učenika i 50 nastavnika. Koristili smo anketni upitnik za pedagoge, nastavnike i učenike, kao i individualni intervju za pedagoge. Instrumente smo samostalno kreirali za potrebe ovog istraživanja. Nastojali smo da dobijene podatke od pedagoga, nastavnika i učenika. Upitnik za učenike sadrži veći broj pitanja u odnosu na upitnike za pedagoge i nastavnike. Smatrali smo da nam učenici mogu dati najobjektivnije podatke.

Rezultati istraživanja su pokazali sljedeće:

- Pedagozi imaju pozitivne stavove prema vlastitom uticaju na odabir srednje škole učenika. Ovim je potvrđena prva sporedna hipoteza.
- Školski pedagozi sprovode program profesionalne orijentacije na način koji učenicima omogućava da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole. Shodno nevedenom, potvrđujemo drugu sporednu hipotezu.
- Nastavnici imaju afirmativne stavove prema uticaju pedagoga na odabir srednje škole učenika. Ovim je potvrđena treća sporedna hipoteza.
- Učenici smatraju da pedagozi imaju značajan uticaj na odabir srednje škole. Analogno navedenom, potvrđujemo četvrtu sporednu hipotezu.

U skladu sa potvrđenim sporednim hipotezama, možemo zaključiti da pedagog ima afirmativan uticaj na odabir srednje škole učenika i time potvrditi glavnu hipotezu.

Eventualni nedostaci u istraživanju mogu se odnositi na procjeni ispitanika da precizira motive za učenje i decidno pojasni način uticaja nagrada i kazni na proces učenja. Rok važenja podataka je diskutabilan, jer se motivi stalno mijenjaju. Problematično je i da li će učenici i nastavnici razumjeti tvrdnje na isti način. Najznačajniji zadatak ovog istraživanja je primjena

adekvatne nagrade ili kazne nastavnika kod učenika u nastavnom procesu i procjena njihovog uticaja na motivaciju u učenju.

Očekujemo da će ovo istraživanje trasirati put daljim istraživanjima o zainteresovanosti i uključenosti nastavnika i odjeljenjskih starješina u proces profesionalne orijentacije učenika u osnovnoj školi kroz različite aktivnosti, kao što su upoznavanje sa profesijom kroz redovnu nastavu, predstavljanje određenih zanimanja, posjete određenim srednjim školama, gostovanje ljudi iz različitih struka. Očekujemo da će ovo istraživanje doprinijeti pospješivanju saradnje školskog pedagoga, nastavnika i odjeljenjskih starješina, kroz postojanje tima za profesionalnu orijentaciju na nivou škole, putem organizovanja radionica, predavanja, individualnom saradnjom sa svakim učenikom pojedinačno kroz savjetovanje, anketiranje i distribuciju štampanog materijala. Trebalo bi da istraživanje doprinese i kontinuiranom inoviranju informacija o potrebama tržišta rada.

Preporuke u odnosu na predmet našeg istraživanja su:

- Predložiti učenicima da pišu o svom omiljenom zanimanju.
- Obaviti individualne razgovore sa učenicima.
- Intenzivirati saradnju između pedagoga, nastavnika i roditelja.
- Realizovati veći broj istraživanja na ovu temu.

LITERATURA

1. Ari, E., Vatansever, F., & Uzun, A. (2009). Student professional orientation using fuzzy logic rules and quality. 6th Research/Expert Conference With International Participations *Quality 2009* June 04 – 07, Neum, B&H.
2. Ćurić, M. i Kljujić, T. (2014). *Karijera po meri mladih: prikaz rezultata merenja i praćenja efekata usluga karijernog vođenja i savetovanja po zapošljivost mladih*. Beograd: Beogradska otvorena škola.
3. Ferik, M. (2022). Sati razrednog odjela u 9. razredu osnovne škole. *Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje godina*, 8 (5), 515-521.
4. Filatova, O.V. (2017). The Professional of a Tutor. Prevention of the aggression in the context of mental health. *Universitas Matthiae Bellii*, 21, 79–81.
5. Hebib, E. (2004). Pedagog kao saradnik u vrednovanju rada nastavanika. U M. Pešić (ur.), *Pedagogija u akciji* (str.164-180). Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju.
6. Hebib, E. (2014). Dimenzije uloga školskog pedagoga. *Nastava i vaspitanje*, 63(2), 337-350.
7. Ivanović, M., Rajić – Stojanović, I. (2012). *Povezanost socioekonomskog statusa roditelja i profesionalnih namjera učenika osmih razreda osnovne škole*. Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje.
8. Jelavić, F. (1976). Profesionalna orijentacija kao pedagoška kategorija. U: Tarbuk, D. (ur.). *Profesionalna orijentacija kao pedagoška kategorija* (7–12). Zagreb: Interesna zajednica za zapošljavanje Zagreb i Sisak.
9. Jelić, M. (2014). *Uloga školskog pedagoga u realizaciji programa profesionalne orijentacije u osnovnoj školi*. Nikšić: Filozofski fakultet.
10. Jelić, M., Zorić, V., (2015). Razvoj profesionalne orijentacije na području bivše Jugoslavije. Beograd: Pedagoško društvo Srbije. *Nastava i vaspitanje*, LXIV (3), 547-560.
11. Joksimović, Z. i sar. (1987). *Profesionalna orijentacija učenika osnovne i srednjih škola u SAP Vojvodini*. Novi Sad: Pedagoški zavod Vojvodine.

12. Joksimović, Z. i Joksimović, Z. (2007). Uloga osnovne škole u izboru zanimanja, *Norma – Časopis vaspitanja i obrazovanja*, 12 (1), 53-76.
13. Kaurinović, K., Perić, V. i Santini, M. (2014). Profesionalno usmjeravanje odraslih i njegova primjena u Hrvatskoj, Austriji i Finskoj, *Acta ladertina*. 11(1), 35–47.
14. Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za period 2022-2024. godine, Podgorica: Zavod za školstvo.
15. Knežević-Florić, O., Zuković, S. i Ninković, S. (2015). Pedagoško liderstvo u funkciji razvoja vaspitnoobrazovne institucije. *Uzdanica*, 12(2), 117-130.
16. Komnenović S., M. (2016). Značaj škole za profesionalnu orijentaciju učenika i njihovo dalje obrazovanje. *Uzdanica*. 13(2), 239–253.
17. Krnjaja, Ž. (2019). Učešće pedagoga u promenama koje donosi obrazovna politika. U D. Pavlović Breneselović, V. Spasenović i Š. Alibabić (ur.), *Zbornik radova sa nacionalnog naučnog skupa Susreti pedagoga - Obrazovna politika i praksa – u skladu ili u raskoraku?* (str. 127-132). Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta i Pedagoško društvo Srbije.
18. Krulanović, M. (2011). Različiti oblici profesionalne orijentacije srednjoškolaca. *Vaspitanje i obrazovanje* 4 (2), 183–197.
19. Ledić, J., Staničić, S. i Turk, M. (2013). *Kompetencije školskih pedagoga*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
20. Mandić i sur. (1981). *Profesionalna orijentacija u školi*. Sarajevo: Svjetlost.
21. Marušić, S. (1990). *Motivacija za rad i profesionalni razvoj*. Zagreb: Ekonomski institute.
22. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, Deutsche Gesellschaft fuer Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH (2012). *Profesionalna orijentacija - pet koraka do odluke o školi i zanimanju - profesionalna orijentacija program za osnovne škole*. Beograd.
23. Ninković, S. (2017). Karakteristike savremenih modela liderstva u obrazovanju. *Zbornik Odseka za pedagogiju* 26, 93-108.
24. Odović, G.R. (1997). Profesionalno osposobljavanje telesno invalidnih lica. *Beogradska defektološka škola*, 1, 113-118.
25. Peljto Kuč, N. (2021). *Profesionalna orijentacija u praksi školskih pedagoga*, završni rad,

Sarajevo: Filozofski fakultet.

26. Perdik, S. et al. (2013). Efikasnost karijernog savetovanja: jednogodišnje praćenje. *Journal of Vocational Behavior*, 80, 565–578.
27. Polović, Đ. (1996). *Profesionalna orijentacija, obrazovanje i zapošljavanje*. Podgorica: Zavod za zapošljavanje Crne Gore.
28. Petani, R., Iveljić, A., Sikirić, P. (2020). *Profesionalna orijentacija kao dio poslova stručnog suradnika pedagoga*. Zadar: Sveučilište. Odjel za pedagogiju.
29. Rafajac, O. Analysis of Youth Professional Orientation in the Republic of Croatia, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 7 (1), 163-183.
30. Trnanac, N. (1996). *Pedagog u školi*. Beograd: Učiteljski fakultet.
31. Sobota, I. (2011). Profesionalno usmjeravanje kao odgovor na zahtjeve vremena. *Skupina autora, 80 godina cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u Republici Hrvatskoj*, 3, 89-91.
32. Šverko, B. (2012). *Ljudski potencijali*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
33. Vračar, M., Jović, J., Stojanović, N. (2021). Profesionalno delovanje pedagoga u vaspitno-obrazovnoj praksi – put ka ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. *Nastava i vaspitanje* 70(2), 217-237.

Internet stranica: Profesionalna orijentacije pet koraka do odluke o školi zanimanju, priručnik za trenere, dostupno na: <https://docplayer.org/59455927-Profesionalna-orijentacija-pet-koraka-do-odluke-o-skoli-i-zanimanju-prirucnik-za-trenere.htm>

Prilog 1 - Anketni upitnik za pedagoge

Poštovane kolege i kolegice,

U toku je istraživanje na temu: „Uticaj pedagoga na odabir srednje škole“. Dobijeni rezultati će se primijeniti za potrebu izrade master rada. Molimo da iskreno odgovorite na dolje navedena pitanja.

Pol

Muški

Ženski

Stručna sprema

Godine radnog staža

1. Da li realizujete radionice iz domena profesionalne orijentacije?
 - a) Da
 - b) Po potrebi
 - c) Ne

2. Da li smatrate da imate uticaj na profesionalnu orijentaciju učenika?
 - a) Da
 - b) Uglavnom da
 - c) Uglavnom ne

d) Ne

3. Kakvi su Vaši efekti savjetovanja na profesionalnu orijentaciju učenika?

- a) Pozitivni
- b) Uglavnom pozitivni
- c) Uglavnom negativni
- d) Negativni

4. Da li pružate pomoć učenicima prilikom odabira zanimanja?

- a) Pružam
- b) Uglavnom pružam
- c) Uglavnom ne pružam
- d) Ne pružam

5. Da li sprovodite program profesionalne orijentacije?

- a) Da
- b) Po potrebi
- c) Ne

6. Koje aktivnosti najčešće sprovodite u okviru profesionalne orijentacije?

7. Da li sarađujete sa drugim činiocima profesionalne orijentacije?

- a) Uvijek
- b) Često
- c) Ponekad
- d) Rijetko

8. Koje greške učenici najčešće prave prilikom odabira zanimanja?

Prilog 2 – Anketni upitnik za nastavnike

Poštovane kolege i kolegice,

U toku je istraživanje na temu: „Uticaj pedagoga na odabir srednje škole“. Dobijeni rezultati će se primijeniti za potrebu izrade master rada. Molimo da iskreno odgovorite na dolje navedena pitanja.

Pol

Muški

Ženski

Stručna sprema

Godine radnog staža

1. Da li smatrate da pedagog pruža učenicima pomoć prilikom profesionalne orijentacije?
 - a) Smatram
 - b) Djelimično smatram
 - c) Ne smatram

2. Da li smatrate da pedagog ima uticaj na profesionalnu orijentaciju učenika?
 - a) Da

- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne

3. Da li smatrate da pedagog savjetuje učenike prilikom odabira srednje škole?

- a) Često
- b) Ponekad
- c) Rijetko
- d) Nikada

4. Da li su pedagozi angažovani u procesu profesionalne orijentacije učenika?

- a) Angažovani su
- b) Uglavnom su angažovani
- c) Djelimično su angažovani
- d) Nijesu angažovani

5. Da li pedagozi podstiču učenike za samostalno odlučivanje?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne

6. Koje su najvažnije aktivnosti koje pedagog obavlja u procesu profesionalne orijentacije učenika?

7. Koji faktori, prema Vašem mišljenju, utiču na proces profesionalne orijentacije učenika?

Prilog 3 – Anketni upitnik za učenike

Dragi učenici,

Pred vama je anketni upitnik kojim želimo da saznamo vaše mišljenje o temi: „Uticaj pedagoga na odabir srednje škole“. Molim da odgovore date u skladu sa mišljenjem.

Pol

Muški

Ženski

(Zaokruži)

1. Da li si upoznat/a sa sadržajem programa profesionalne orijentacije u vašoj školi?

- a) Da
- b) Djelimično
- c) Ne

2. U čemu se, prema tvoj mišljenju, ogleda doprinos profesionalne orijentacije?

3. Da li se u potpunosti možeš osloniti na prvi utisak prilikom odabira srednje škole?

- a) Da
- b) Ne

4. Da li se u tvojoj školi organizuju različite aktivnosti u cilju veće informisanosti učenika o izboru daljeg školovanja?

- a) Da
- b) Ne

5. Koje vrste aktivnosti se organizuju u cilju veće informisanosti o odabiru srednje škole?

6. Da li ti pedagog škole pruža pouzdane informacije o zahtjevima srednje škole?

- a) Često
- b) Ponekad
- c) Rijetko
- d) Nikad

7. Da li ti pedagog pomaže da svoje sposobnosti uskladiš sa potrebama društva?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Djelimično
- d) Ne

8. Od koga dobijaš najviše informacija o određenoj srednjoj školi?

- a) Od nastavnika
- b) Od roditelja
- c) Od pedagoga
- d) Od vršnjaka
- e) Od sredstava javnog informisanja

f) Nekog drugog _____

9. Ko najviše utiče na tebe kada je u pitanju odabir srednje škole?

10. Da li roditelji utiču na tvoj odabir srednje škole?

- a) Da
- b) Ne

11. Koji faktori utiču na pogrešan odabir srednje škole?

- a) Loše samoprocjene
- b) Nepoznavanje zanimanja
- c) Ambicije roditelja
- d) Nešto drugo _____

Prilog - Intervju za pedagoge

Poštovane kolege i kolegice,

U toku je istraživanje na temu: „Uticaj pedagoga na odabir srednje škole“. Dobijeni rezultati će se primijeniti za potrebu izrade master rada. Molimo da iskreno odgovorite na dolje navedena pitanja.

- Koji se ključni ciljevi profesionalne orijentacije ostvaruju u osnovnim školama?

- Koje zadatke ostvarujete u procesu pružanja podrške učenicima u odabiru zanimanja?

- Da li i na koji način pomažete učenicima da se lakše i brže odluče za odabir srednje škole?

- Da li postoje poteškoće u sprovođenju programa profesionalne orijentacije učenika?
